

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหาร ครุภู่สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1 และ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหาสารคาม เขต 1 ในครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษา ค้นคว้าเอกสารและงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยและนำเสนอ ตามลำดับต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 ทฤษฎี และแนวคิดการมีส่วนร่วม

1.1.1 ความหมายการมีส่วนร่วม

1.1.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

1.2. ทฤษฎี และแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

1.2.1 หลักสูตรและความสำคัญของหลักสูตร

1.2.2 ความหมายและความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

1.2.3 การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

1.2.4 กระบวนการและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

1.2.5 บทบาทความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

ท้องถิ่น

1.2.6 ข้อควรคำนึงในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยภายในประเทศ

2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1.1. ทฤษฎี และแนวคิดการมีส่วนร่วม

1.1.1 ความหมายการมีส่วนร่วม

ได้มีผู้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมไว้หลายท่านและขอมาพอสั้นๆ ดังนี้

ธรรมรส โชคุลชร (2540 : 223-224) กล่าวไว้ว่า ธรรมชาติของการมีส่วนร่วมใน การบริหาร หรือการบริหาร โดยเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมนั้น เป็นการยากที่จะ ให้คำอธิบายที่ชัดเจนทุกแห่งทุกมุม บางท่านได้ให้คำนิยามไว้ว่า “participation is mental and emotion involvement of persons in group situations that encourage them to contribute to group goals and share responsibility for them.” โดยคำจำกัดความดังกล่าว ได้นิยามเป็น “ 3 ประการ คือ การมีส่วนร่วม การมีส่วนช่วยและการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ”

เมตต์ เมตต์ภารวัฒ (2541 : 23) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือการเปิดโอกาสให้ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เข้ามายื่นหนังสือร้องเรียน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำใน กิจกรรมที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน

พิษสุดา สิริธรังศรี (2541:16) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาส ให้ชุมชน ทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มชน ชุมชน สมาคมและองค์กรในรูปแบบต่างๆ เข้ามายื่นหนังสือร้องเรียน ให้เรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน เป็นกระบวนการ ส่งเสริม ซักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาส ให้มีการตัดสินใจ ในกิจการใดๆ และมีอิทธิ พลต่อการดำเนินกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อประชาชน

ลักษณ์ พัฒยะ (2542 :21) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วม เกี่ยวกับข้อห้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่มนั้น ทำกิจกรรมการ กิจร่วมกัน รวมทั้งให้เกิดความรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย ทำให้เกิดผลลัพธ์จริงในงานนั้นๆเป็น อย่างดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

นวิน พรมไม燥 (2545 :7) การมีส่วนร่วม หมายถึง บทบาทหรือพฤติกรรมใน การมีส่วนร่วมเพื่อความเข้าใจ ทักษะในการทำงาน มีความรับผิดชอบ มีความคิด สร้าง สรรค์ มีทักษะในการติดต่อสื่อสารทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ตามจุดมุ่งหมาย

จากความหมายต่าง ๆ ที่ยกมาพอสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการ ส่งเสริม ซักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ชุมชน ทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มชน ชุมชน สมาคมและองค์กรในรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามายื่นหนังสือร้องเรียน ให้เรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน ”

1.1.2 แนวคิดของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ธรรมรส ใจดีกุลชร (2540 : 220) ให้แนวคิดของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ไว้ว่า

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบการบริหารที่ผู้บังคับการจะต้องใช้
ยุทธศาสตร์ระดมกำลังความคิด จิตใจให้เกิดพลังงานทางการบริหาร โดยพฤติกรรมการ
บริหารที่ເือົ້ວຕ່ອງรูปแบบการบริหาร

2. การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการบริหารที่องค์การจะได้ทั้งมือ หัวใจ
และความคิด เป็นการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ตามความคาดหวังทางการบริหาร โดยได้
รับการพิสูจน์จากการวิจัยເื่องไปต่าง ๆ แล้ว

3. การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้ปฏิบัติงานร่วมกันคิด
ร่วมกันทำ ตั้งแต่ระดับกลุ่มเล็ก ๆ จนกระทั่งกิจกรรมที่เป็นความรับผิดชอบมากขึ้น และมี
ความหลากหลาย

4. การนำการบริหารแบบมีส่วนร่วมไปใช้ ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ คือ
ตัวผู้บังคับการ บรรยายกาศขององค์การ นิสัยและความคิดเห็นของผู้ร่วมงานในองค์การ

สมยศ นาวีกุล (2540 : 80) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า
ทุกคนสามารถปรับปรุงงานของเข้าได้ หากเขามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เนื่องจาก การ
บริหารแบบมีส่วนร่วม ให้ความสำคัญกับบุคคลและกลุ่มงาน การบริหารแบบมีส่วนร่วม
นี้ จึงได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานของผู้บังคับการในปัจจุบันมากขึ้น

สิปปันนท์ เกตุทัต (2541 : 17) กล่าวว่า ชุมชนและประชาชน ตื่นตัวเคลื่อน
ไหว เรียกร้องและผลักดันการศึกษาในชุมชนเอง เป็นกลไกที่สำคัญที่สุดที่เฝ้ารอมานาน
ในการยกระดับการศึกษาของประเทศไทย หมายถึง รัฐเกื้อหนุน ชุมชนมีพลัง การปฏิรูป
การศึกษาจึงจะประสบผลสำเร็จ

สุรัษ พิลปอนันท์ (2542 : 8-11) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
การศึกษาว่า การปฏิรูปการศึกษาจะต้องให้ผู้เรียน ครู ผู้บังคับการ ผู้ปกครองและ ชุมชนมี
ส่วนร่วมอย่างจริงจัง เริ่มตั้งแต่ การวางแผน การพัฒนาสถานศึกษา การจัดการเรียน
การสอน การพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา และการติดตาม ประเมินผล โดยการปฏิรูป
ระบบบริหาร และการจัดการให้มีเอกภาพ และมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยเน้นให้
สถานศึกษา เป็นหน่วยงานวางแผนยุทธศาสตร์ของการจัดการศึกษาในท้องถิ่น เปิดโอกาส

ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน และองค์กรพัฒนาระบบการวางแผน ระดม จัดสรรทรัพยากร การควบคุม กำกับ ติดตาม และประเมินผลที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพ และประสิทธิภาพ การจัดการศึกษา และเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน องค์กรท้องถิ่นและผู้ประสบการ ได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการหรือคณะกรรมการทำงาน ทุกระดับ เพื่อสร้างแนวร่วมการปฏิรูปการศึกษาให้เกิดขึ้นในสังคมและชุมชน

จากการศึกษาแนวคิดของการบริหารแบบมีส่วนร่วม สรุปได้ว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในทุกขั้นตอน ดังแต่การวางแผนร่วมกัน การปฏิบัติตาม แผนที่วางไว้ร่วมกัน การซ่อมแซมติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลร่วมกัน หากเป็นการมี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่สามารถสนับสนุนความต้องการของชุมชน สังคมและท้อง ถิ่นได้ นับว่าเป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ และสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขึ้นพื้นฐาน ทุกแห่ง ควรอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยผ่านทางคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน

1.1.3 รูปแบบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

สำหรับรูปแบบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีนักวิชาการและนักการศึกษา หลายท่านได้กล่าวถึงไว้ ดังนี้

บัญชร แก้วส่อง (2539 : 28) ได้กล่าวถึง แนวคิดและทฤษฎีของ Cohen และ Uphoff โดยได้จำแนกรูปแบบ หรือขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการ ของการตัดสินใจ ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำ คือ การกำหนดความต้องการและการ จัดลำดับความสำคัญ ต่างจากนั้น ก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้ จะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ดังแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผนและการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็น องค์ประกอบของการดำเนินงาน โครงการนี้ จะได้มาจากการดำเนินการที่ว่าไตรทำประโยชน์ให้ แก่โครงการใดบ้าง จะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การซ่อมแซมค้านทรัพยากร การบริหารงานและการประสานงานและการขอความช่วยเหลือ

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึง การกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้ รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวก และผลที่เกิดขึ้นในทางลบ ที่เป็นผลเสียของโครงการซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต ก็คือ ความคิด (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพล สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

Davis (1989 : 56 อ้างถึงใน ศาสตร์ศิลป์ ชิณโน. 2545 : 22) ได้เสนอแนะการสร้างเงื่อนไขเพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

1. จะต้องมีเวลาเพียงพอ เพื่อสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมก่อนการดำเนินการตามที่ประสงค์ การมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นยากในสถานการณ์อันฉุกเฉิน
2. การมีส่วนร่วมในงาน ต้องไม่ฝ่าฝืนค่านิยมทางเศรษฐกิจของมวลมนษาก ผู้ร่วมงานไม่อาจใช้เวลาหักหนดในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมทุกเรื่องหรือหักหนดได้
3. หัวข้อของการมีส่วนร่วม จะต้องสอดคล้องกับผู้มีส่วนร่วมในองค์กร หรือบางหัวข้อที่มวลมนษากมีความสนใจร่วมกัน หรืองานที่มีความยุ่งยากในการปฏิบัติ
4. ผู้มีส่วนร่วมจะต้องมีความรู้ ขยันหมั่นเพียร และมีความรู้ในเรื่องของการมีส่วนร่วม

Vroom and Yetton (1991 : 48 อ้างถึงใน ศาสตร์ศิลป์ ชิณโน. 2545 : 23) ได้เสนอแนวทางในการที่จะกำหนดว่า เมื่อไรควรจะมีการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีส่วนร่วมมาก น้อย เพียงใดในการตัดสินใจ ซึ่ง Vroom and Yetton ได้เสนอแนะว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้น ควรจะขึ้นอยู่กับธรรมชาติของปัญหา และสถานการณ์ ในการกำหนดรูปแบบและปริมาณของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การตัดสินใจนั้นมีทางเลือกอยู่ 5 วิธี ตั้งแต่ ผู้บริหารตัดสินใจองค์เดียว (Unilateral) จนถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเดemที (Shared) ทางเลือกในการตัดสินใจทั้ง 5 วิธี มีดังนี้

1. ผู้บริหารใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้ว
2. ผู้บริหารและวงหาข้อมูลจากผู้อื่น แล้วตัดสินใจเอง
3. ผู้บริหารหารือกับผู้เกี่ยวข้องเป็นรายคน และวงหาความคิด ข้อเสนอแนะ

แล้วตัดสินใจเอง

4. ผู้บริหารปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องเป็นกลุ่ม แสวงหาความคิดเห็นร่วมกัน โดยการอภิปรายแล้วตัดสินใจ
5. ผู้บริหารร่วมคิดกับกลุ่ม เกี่ยวกับสถานการณ์และปัญหา แล้วจึงให้กลุ่มตัดสินใจ

ประเวศ วะสี (2539 : 41) ได้เสนอแนะว่า ในกระบวนการของการมีส่วนร่วมนั้น วิธีการสร้างพลังสร้างสรรค์ ให้เข้าถึงประชาชนเพื่อให้ได้ข้อมูลและวิธีการพัฒนานั้น ทฤษฎีและวิธีการบริหารที่ดีที่สุดวิธีหนึ่ง คือ AIC ซึ่งเป็นทฤษฎีและการบริหารงานที่ พัฒนาขึ้นใหม่ เป็นทฤษฎีที่ใช้กับการพัฒนาที่มีความยุ่งยากและ слับซับซ้อน เช่น งานพัฒนาชนบท หรืองานที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ เช่น การพัฒนาคนและการพัฒนาองค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน งานทางการเกษตร งานการประกอบ งานกระทรวงศึกษาธิการและงานนโยบายของรัฐบาล เป็นต้น

การพัฒนาที่ยุ่งยาก สับสน ขัดแย้ง ไม่มีพลังสร้างสรรค์ที่เพียงพอ และยากต่อ การจัดการ ทฤษฎี AIC จะสร้างวิธีการและระบบให้มาเรียนรู้ด้วยกัน โดยคำนึงถึงมิติ ทางสังคม จิตใจ วิทยาศาสตร์และการบริหารจัดการ วิธีการนี้ มีการนำไปใช้ในหลายประเทศทั่วโลก และกระบวนการ AIC มาจากคำศัพท์ต่อไปนี้

A หมายถึง Appreciation คือ ช่วงที่ทราบชั้งในคุณค่า ทุกคนพูดถึงระบบความคิด จินตนาการ เก้าอี้ในความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมเกิดอิสระภาพและพลังสร้างสรรค์

I หมายถึง Influence คือ ช่วงปฏิสัมพันธ์ หรืออิทธิพล หรืออิทธิพลระหว่างกัน ทุกคนแสดงจินตนาการอย่างเต็มที่ แต่ความจริงนั้นมีข้อจำกัด ช่วยกันคิดว่าจะทำอย่างไรจึงจะนำไปสู่การนำความคิดนั้นให้ถูกต้องเป็นพันธะทางสังคม ที่ต้องนำไปปฏิบัติ เป็นแผนกลวิธี

C หมายถึง Control คือ การเปลี่ยนแผนกลวิธี แผนการปฏิบัติมีการปรับปรุงแก้ไขและประสานสัมพันธ์

เหตุผลที่ AIC ใช้ได้ผลดี เพราะได้เรียนรู้จากการทำงานร่วมกัน โดยมีการร่วมคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือให้คุณค่าแก่กัน เรียนรู้จากกัน ค้นพบปัจจัยร่วมจากการใช้ชีวิตและทำงานร่วมกัน และค้นพบว่า แต่ละคนมีทักษะและการเจรจาต่อรอง เพื่อให้ทรัพยากร่วมกัน เพื่อให้บรรลุความต้องการร่วมกัน เป็นการให้สัญญาต่อสาธารณะ

ถึงพันธะสัญญาที่ลงมือกระทำในสิ่งที่เข้าใจ และเห็นคุณค่าร่วมกัน จึงเป็นวิธีการที่เป็นองค์รวม (Hotistic Method)

จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องความรู้ในเรื่องนั้นๆ รูปแบบและปริมาณของระดับการมีส่วนร่วมควรขึ้นอยู่กับธรรมชาติของปัญหาและสถานการณ์ สำหรับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ผู้อำนวยการสถานศึกษา ซึ่งทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ ควรเลือกแนวทางการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม โดยอาจนำขั้นตอนหรือนำวิธีการของทฤษฎีกระบวนการใช้พลังสร้างสรรค์ (AIC) เข้าไปประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงาน

1.1.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

การมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้สามารถของชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ใน การตัดสินใจในกิจการใดๆ ให้ความช่วยเหลือและมีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อประชาชน

นาวิน พron ใจสา (2545 :23) มีความเห็นว่า การจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อสนับสนุนความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น เป็นการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนารัฐพยากรณ์นุյย์ อย่างเต็มศักยภาพและสนับสนุนความต้องรัฐพยากรณ์นุญย์แห่งพระราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่กำหนด ให้ การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องดังนี้ การกระตุ้นส่งเสริมให้ประชาชน มีความพร้อมและสนใจร่วมจัดการศึกษา เป็นเรื่องจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องคิดหา ยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษา

ฉวัลย์ นาคจรส (2545:21) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วม ใน การจัดการศึกษาว่า เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึง ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นจุดหมายของการพัฒนาชุมชนเป็นสิ่งที่บอกความสำเร็จ ของการพัฒนาอย่างยั่งยืน วงการพัฒนาชุมชนจึงมุ่งสู่การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งต้องประกอบด้วยปัจจัยที่หลากหลาย ยกยิ่งที่จะระบุถึงวิธีการ ส่งเสริมที่ได้ผลแน่นอน ไม่สามารถสร้างและมอบให้ โดยคนภายนอกชุมชนแบบสำเร็จรูป เพราะความเข้มแข็งของชุมชน ย่อมสร้างด้วยชุมชนเองด้วยการส่งเสริมและแรงสนับสนุน

จากหน่วยงาน องค์กร บุคคลที่เป็นภาคีหรือกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียของชุมชน การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นกระบวนการของการแก้ปัญหาการตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนก็คือ กระบวนการ การสร้างแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม ความเป็นชุมชนความหมายของคำว่า ชุมชน ในเชิงรูปธรรม อาจเห็นภาพของ ขอบเขตและคนที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน แต่ความเป็นชุมชน นั้นหมายความ ไม่นากว่าขอบเขตพื้นที่ กล่าวคือ กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน มีลักษณะทางสังคม วิถีชีวิตใกล้เคียงกัน ได้รับผลกระทบทางด้านใดไม่ได้เหมือน ๆ กัน หรือเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มคน ที่มีวัฒนธรรมร่วมกัน อาจเป็นการรวมตัวกันเป็นพื้นที่หรือไม่ก็ได้ โดยสามารถมีการติดต่อสื่อสารกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการกระทำกิจกรรมร่วมกันมีการเรียนรู้และจัดการร่วมกัน ดังนี้ หากมองภาพของชุมชนจึงไม่ใช่จำกัดอยู่เพียง คน อาคารบ้านเรือน สาธารณูปโภค หรือ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพเท่านั้น ต้องมองลึกไปให้ถึงสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การทำงาน ทางกิน ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต การรวมกลุ่ม การติดต่อ สื่อสาร หรือ มองแบบองค์รวมทั้งหมดนั้นเอง จุดมุ่งหมายของการพัฒนา คือ คนพัฒนาและชุมชนเข้มแข็ง คนพัฒนา คนที่พัฒนาแล้วจะมีลักษณะเด่น 3 ประการ คือ มีคุณภาพ ได้แก่ ความรู้และทักษะในวิชาชีพ ในเรื่องสุขภาพ อนามัย รวมทั้งความรู้ อื่น ๆ ที่ทำให้คน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม อย่างมีคุณค่า มีคุณธรรม คนที่มีคุณธรรม จึงจะสามารถนับเป็นคนมีคุณภาพคำว่า คุณธรรม หมายถึง ความดีที่เป็นคุณสมบัติของคน นักใช้คุณกับจริยธรรม หรือสามารถกล่าวได้ว่าคนนี้ คุณธรรมคือ ผู้ที่มี สังคมปริศธรรม ซึ่งได้แก่ คนที่รักษาเหตุ รักษาผล รักษาตน รักษาประมาณ รักษา กาล รักษาชุมชน และรักษาบุคคล การศึกษาวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการ การเรียนรู้แบบกึ่งทางการ และเรียนรู้พร้อมกันและเรียนรู้โดยคนในชุมชน เรื่องที่เกี่ยวกับคน ในชุมชนเริ่มจากการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ตั้งแต่สำรวจข้อมูลนำเข้ามูลค่ามาวิเคราะห์วางแผนและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาความต้องการของชุมชน แล้วร่วมกันพัฒนาให้ยั่งยืน โดยมีแนวคิดที่ว่า “เรียนรู้ร่วมกัน และแบ่งปันประโยชน์ร่วมกัน”

ชุมชน พ่วงสมจิตร์ (2546 :25) เห็นว่าควรจำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมเป็น 4 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นเริ่มโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นปัญหา สาเหตุของปัญหาในชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้นๆ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผน เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน กำหนดทรัพยากร และแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้โครงการ โดยการช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือโดยการบริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่าโครงการที่ดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลครั้งนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำการเป็นระยะๆหรือการประเมินผลรวม ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุป รวมยอดของโครงการทั้งหมด

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา คือการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมหรือกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในลักษณะการร่วมเป็นสมาชิก ร่วมการประชุม ร่วมช่วยเหลือ ด้านการบริจาค เงินหรือวัสดุอุปกรณ์ และร่วมสละแรงงานช่วยกัน ในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นทางเลือกที่มีคุณภาพของการพัฒนามีพื้นฐานสำคัญ คือ กลไกการพัฒนาจากฐานสู่ประชาชน

1.2. ทฤษฎี และแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

1.2.1 หลักสูตรสถานศึกษา

รัฐบาลมีเจตนาرمณ์ที่จะดำเนินการปฏิรูปการศึกษา โดยถือว่าการศึกษาเป็นวาระแห่งชาติ ในหลักการที่ว่าการศึกษาสร้างชาติ สร้างคน และสร้างงาน จึงวางแผนทางปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ อันเป็นเงื่อนไขสู่การพัฒนาระบบทุรกิจและสังคมของประเทศไทย โดยเจตนาرمณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของประชากรของประเทศไทย และกำหนดให้บุคคลมีสิทธิ์เสมอภาคใน การรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี ซึ่งรัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมี

คุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษา อบรมของรัฐ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชน ตามความในมาตรา 43 ซึ่งกำหนดว่า รัฐจะต้องศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เยาวชนเกิดความรู้ คู่กุญแจรรมขัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับ การศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้ และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองใน ระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการคืนค่าวิจัยใน ศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู สร้างเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ เป็นผลทำให้เกิดมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ขึ้นเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และถือเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาของชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย "ได้บัญญัติไว้อ漾ชัดเจนในการจัดการศึกษา ซึ่งต้องขัดอย่างมีคุณภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542" ได้ระบุไว้อ漾 สถาคคลส้องในมาตรา 39 ที่กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการมีการกระจายอำนาจใน การบริหาร และการ จัดการศึกษาไปยังหน่วยงานปฏิบัติในเขตพื้นที่การศึกษา ดัง

1. คณะกรรมการการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา
2. สำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา
3. สถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาอุดมศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญา

ที่อยู่ในกำกับดูแลของเขตพื้นที่การศึกษา

กำหนดให้กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปสู่หน่วยปฏิบัติโดยตรง ในด้านต่อไปนี้ คือ **มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**

1. ด้านวิชาการ
2. ด้านงบประมาณ
3. ด้านการบริหารงานบุคคล
4. ด้านการบริหารทั่วไป

การจัดการศึกษาของชาติตามแนวทางในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542 นี้ มุ่งเน้นที่จะให้มีการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการ ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมีเอกภาพในเชิงนโยบาย มีความหลากหลายในวิธีปฏิบัติ มีความเป็นอิสระ ในการบริหารจัดการ ภายใต้การกำกับดูแลจากรัฐ ในฐานะที่สถานศึกษาเป็นหน่วยงาน

ที่อยู่ใกล้ชิดกับชุมชนและ ผู้เรียนมากที่สุด ได้รับรู้ปัญหาความต้องการของผู้เรียนและ ชุมชนเป็นอย่างดี จึงเป็นฐานการบริหารและการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของ ท้องถิ่นที่สถานศึกษาตั้งอยู่

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้น ได้รับอิทธิพลมาจากการแสวงหา เปลี่ยนแปลงของธุรกิจอุตสาหกรรมที่ประสบความสำเร็จจากหลักการ วิธีการ และกลยุทธ์ ในการทำให้องค์การมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผลการปฏิบัติงานมีคุณภาพสร้างกำไร สร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าและผู้เกี่ยวข้อง ความสำเร็จดังกล่าวทำให้ประชาชนและ ผู้เกี่ยวข้องเห็นว่า การพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้ดีขึ้นนั้น ต้องปรับกระบวนการและ วิธีการที่เคยเน้นแต่เรื่องการเรียนการสอน ปรับไปสู่การบริหารที่เน้นการกระจายอำนาจไป ยังโรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติ และให้ผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการบริหาร และจัดการศึกษาอย่างแท้จริง

การใช้โรงเรียนเป็นฐานกลยุทธ์ในการปรับปรุงการศึกษา ได้มีการกระจายอำนาจ ในการตัดสินใจจากส่วนกลางไปยังแต่ละโรงเรียน โดยให้คณะกรรมการโรงเรียน (School Council หรือ School Board) ซึ่งประกอบด้วยผู้ปกครอง ครู สมาชิกในชุมชน ผู้ทรง คุณวุฒิ ศิษย์เก่า และผู้บริหาร โรงเรียนให้มีอำนาจในการบริหารจัดการ มีหน้าที่และความ รับผิดชอบ ในการตัดสินใจ เกี่ยวกับงบประมาณ บุคลากร วิชาการและอื่น ๆ โดยให้เป็น ไปตามความต้องการของผู้เรียนผู้ปกครองและชุมชน

หลักการสำคัญในการบริหารและการจัดการศึกษา ในรูปแบบการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐาน (School – Based Management) โดยทั่วไป ได้แก่

1. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการกระจายอำนาจการจัด การศึกษาจากกระทรวงหรือส่วนกลางไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด โดยมีความเชื่อว่า โรงเรียนเป็นหน่วยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาของเด็ก

2. หลักการมีส่วนร่วม (Participation of Collaboration or Involvement) เป็นการ เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหารตัดสินใจ และ ร่วมจัดการศึกษา ทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่าและตัวแทนนักเรียน การที่บุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบมากขึ้น

3. หลักการบริหารตนเอง (Self Managing) ในระบบการบริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐานนี้ ไม่ได้ปฏิเสธการทำงานให้บรรลุเป้าหมายและน้อยเบี่ยงของส่วนรวม แต่มี ความเชื่อว่าวิธีการทำงานให้บรรลุเป้าหมายนั้นทำได้หลายวิธี การที่ส่วนกลางทำหน้าที่

เพียงกำหนดคนนโยบายและเป้าหมายแล้วปล่อยให้โรงเรียนจัดระบบการบริหารด้วยตนเอง โดยให้โรงเรียน มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งอาจดำเนินการได้หลากหลายด้วยวิธีตามความพร้อมและสถานการณ์ของโรงเรียน ผลที่ได้น่าจะมีประสิทธิภาพสูงกว่าที่ทุกอย่างถูกกำหนดมาจาก ส่วนกลาง ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม

4. หลักการตรวจสอบและค้ำประกัน (Check and Balance) ส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบายและควบคุมมาตรฐาน มีองค์กรอิสระทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพการบริหารและ การจัดการศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพ มีมาตรฐานเป็นไปตามกำหนดและเป็นไปตามนโยบาย ของชาติ จากหลักการดังกล่าวทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จะเป็นการบริหารงานที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากกว่า การจัดการศึกษา ในรูปแบบเดิม

การปฏิรูปการศึกษา มุ่งเน้นที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนและสถานศึกษา ให้มีคุณภาพสูงขึ้น โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และต้องถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ ใน การจัดกระบวนการเรียนรู้ สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย ซึ่งจะเห็นว่าจุดหมายปลายทางของการปฏิรูปการศึกษาก็คือ การทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่ถูกต้องย่มองก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ผู้เรียนและนำทางให้ผู้เรียนเป็นคนดี การเรียนรู้ที่สมบูรณ์จะต้องทำให้ผู้เรียนเป็นคนเก่งด้วย ดังนั้น จึงเป็นผลทำให้สถานศึกษาต้องจัดทำสาระของหลักสูตร และบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาด้วยตัวเอง มีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินการจัดการศึกษาในสถานศึกษาทุกค่านิรันดร์กับคณะกรรมการสถานศึกษา อันเป็นการปฏิบัติตามมาตรา 27 และมาตรา 39 แห่ง พราษบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษา

1. มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคน ได้เรียนรู้ และมีผลลัพธ์ในกลุ่ม สารการเรียนรู้ สังคม เทคโนโลยี ศูนทรียภาพ
2. สามารถคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิจารณ์ แก้ปัญหา ทำสิ่งที่แตกต่างอยู่ให้ดีขึ้น
3. ให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างสรรค์ ใช้เวทกรรม เช้าร่วมในกิจกรรมแสดง สมรรถภาพ ในภาวะผู้นำ เพื่อสร้างตนเองสู่ชีวิตอนาคต ในฐานะแรงงานและ

ผลเมืองของชาติ

4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตระหนักในความสำคัญที่จะดำรงชีวิตที่มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง คุ้มครองด้วยยาตันและผู้อื่นให้ปลอดภัย และพัฒนาทักษะด้านร่างกาย
5. มุ่งส่งเสริมการพัฒนาค้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคมและวัฒนธรรมของผู้เรียน และเตรียมผู้เรียนทุกคนให้มีโอกาสที่ดี มีประสบการณ์ชีวิตและมีความรับผิดชอบ
6. มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเคราะห์ในตนเอง มีความพร้อมทางอารมณ์ มีความเอื้ออาทร ทึ่งต่อตนเอง ผู้อื่น ที่บ้าน ที่สถานศึกษา ที่ทำงานและในชุมชน
7. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาในขั้นต่อไป ระบบการศึกษาร่วม การจ้างงาน เพื่อให้พร้อมที่จะตัดสินใจเดือกดูนิติบุคคลอย่างมีข้อมูลศึกษา หาความรู้และเรียนรู้สิ่งอื่น ๆ ตลอดชีวิต ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ชีวิตในสภาพแวดล้อมที่มีความสัมരิษ ของชีวิตและสังคมนอกสถานศึกษา

องค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกระบวนการในการวางแผนการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกประเภท เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมาย ที่กำหนดไว้ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

1. ทิศทางและเป้าหมายของการจัดการศึกษา
2. จุดหมาย
3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์
4. โครงสร้างหลักสูตร
5. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
6. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
7. การส่งเสริมการเรียนรู้และการบูรณาการเรียนรู้
8. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้
9. ปัจจัยสนับสนุนด้านอื่นๆ

1. ทิศทางและเป้าหมายของการจัดการศึกษา

ทิศทางและเป้าหมายของการจัดการศึกษาเป็นการแสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมาย ปลายทาง ที่เป็นความสำเร็จของการจัดการศึกษา เป็นสิ่งที่คาดหวังและเป็นความต้องการ สูงสุดอาจแสดง จุดเน้นและผลการเรียนรู้ที่ สถานศึกษาต้องการให้เกิดกับผู้เรียนอย่าง กว้าง ๆ เมื่อผู้เรียนจบ หลักสูตรการศึกษาของสถานศึกษานั้น ๆ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิง

คุณภาพ โดยมีความ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 นวัต กับแนวโน้มของการพัฒนาและตระหนาด ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น การกำหนด ทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจนจะสามารถนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนได้ตรงตามที่หลักสูตร การศึกษาต้องการ จึงนับได้ว่าเป็นองค์ประกอบอันดับแรกที่มีความสำคัญยิ่ง

2. ឧគ្គមាយ

จุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เพื่อให้เป็นคนที่สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม พึงตนเองได้ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ สถานศึกษา สามารถกำหนด จุดหมายของหลักสูตร ได้โดยตรงตามความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับพิธีทาง เป้าหมายของการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา การกำหนดจุดหมาย สามารถกำหนดได้ใน 2 ระดับ คือ

1. ระดับบุคคล โดยมุ่งเน้น ส่งเสริม พัฒนาให้เกิดความเจริญของงานของแต่ละบุคคล ด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม มุ่งจัดสรรงานให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ เป็นการเติร์น ผู้เรียนทุกคนให้มีโอกาสที่ดี มีประสบการณ์ของชีวิต
 2. ระดับสังคม โดยมุ่งเน้นให้เกิดความเจริญของงานของสังคมโดยส่วนรวม

แนวทางการกำหนดจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา มีดังนี้

จุดมุ่งหมายที่ 1 หลักสูตรสถานศึกษาควรมุ่งจัดสรรโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้และมีผลลัพธ์ ควรพัฒนาให้เกิดความเพลิดเพลิน และพัฒนาสัญญาต่อการเรียนรู้ ประหนึ่งเป็นวิชาร่างกำลังใจและเร้าใจให้เกิดความก้าวหน้าแก่ผู้เรียน อย่างเป็นไปได้มากที่สุด มีความรู้สูงสุดสำหรับผู้เรียนทุกคน ควรสร้างความเข้มแข็ง ความสนุก และประสบการณ์ ให้ผู้เรียน และพัฒนาความมั่นใจในสมรรถวิถีของผู้เรียน ให้เรียนและทำงานอย่างเป็นอิสระและร่วมใจกัน ควรให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้สำคัญ ๆ ในการอ่านออกเสียงได้ คิดเลขเป็น ได้ข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีสื่อสาร ส่งเสริมจิตใจท่องยกระดับภาษา เช่น การคิด และการอ่าน ฯลฯ

จุดมุ่งหมายที่ 2 หลักสูตรสถานศึกษาควรมุ่งส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคมและวัฒนธรรมของผู้เรียน และเตรียมผู้เรียนทุกคนให้มีโอกาสที่ดี มีประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตและมีความรับผิดชอบ

หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคม และ วัฒนธรรม โดยเฉพาะพัฒนาหลักการในการจำแนกระหว่างถูกและผิด เช้าใจและ

ขาดรึ ในการเรื่องของตนและความเชื่อในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันว่ามีอิทธิพลต่อ
ปัจจัยชน แและสังคม หลักสูตรสถานศึกษาควรสืบทอดค่านิยมที่ยืนนาน พัฒนาหลัก
คุณธรรมและความอิสระของผู้เรียนและช่วยให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ และให้
การระวังคุณและสามารถช่วย การพัฒนาสังคมที่เป็นธรรมขึ้น ควรส่งเสริมโอกาสที่เสมอภาค
และสามารถทำให้ผู้เรียน กล้าคัดค้านลักษณะ แบ่งแยกและการสร้างกฎหมายด้วย
การพัฒนาความรู้สึกนึกคิด และความเข้าใจตลอดจนยอมรับนับถือเรื่องในเรื่องสภาพ
แวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ และยึดมั่นในพันธสัญญาต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับ
ส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับโลก หลักสูตรสถานศึกษาควรสร้างให้
ผู้เรียนมีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบ มีข้อมูลและเป็นอิสระ
และทั้งเข้าใจในความรับผิดชอบชัด

3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมี
คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่ดีเหมาะสมกับสังคมไทย โดยสถานศึกษาสามารถ
กำหนดขึ้นได้ตามความต้องการซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและความจำเป็นของชุมชน
ที่สถานศึกษาตั้งอยู่ โดยมุ่งพัฒนา ผู้เรียนเป็นกรณีเฉพาะ นอกเหนือหรือเพิ่มเติมจากที่
กำหนดไว้ในมาตรฐาน การเรียนรู้กับลุ่มสาระต่าง ๆ สถานศึกษาต้องกำหนดคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมที่สถานศึกษา
ต้องการปลูกฝังให้แก่ผู้เรียนเป็นกรณีเฉพาะ นอกเหนือหรือเพิ่มเติมจากที่ได้กำหนดไว้ใน
มาตรฐานการเรียนรู้กับลุ่มวิชาต่างๆ ตามสภาพปัจจุบันและความต้องการ ทั้งนี้ อาจพิจารณา
กำหนดจากคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมที่มีอยู่ในสาระการเรียนรู้กับลุ่มสาระต่าง ๆ
หรือพิจารณากำหนดขึ้นมาใหม่ก็ได้

สถานศึกษาต้องปลูกฝังและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังกล่าว
ตลอดเวลา ขณะที่จัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งโดยตรง คือ การกำหนดให้เป็น
มาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค และโดยอ้อมด้วยการสอดแทรก
ในขณะที่จัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ในกรณีที่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังกล่าวไม่ได้มีการ
กำหนดให้เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค สถานศึกษาต้อง^{จัดให้มี} การวัดผล และประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ควบคู่ไปกับการวัดผล
ประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ / กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม

และค่านิยม ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้รายปี / รายงานนี้ฯ ซึ่งมีแนว
ทางการปฏิบัติได้ 2 ลักษณะ คือ

1. กรณีที่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาได้ถูกกำหนดให้เป็น
มาตรฐาน การเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้รายปี / รายงานแล้ว ผู้สอนต้องจัดให้มีการวัดผล
ประเมินผลตามปกติ เช่นเดียวกับการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ และด้าน
ทักษะ / กระบวนการ เพียงแต่ให้มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลด้านคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์โดยเฉพาะเพื่อนำไปใช้ ข้อมูลในการประเมินผลรวมในแต่ละปี / ภาคเรียน

2. สำหรับในกรณีที่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา ไม่ได้ถูกกำหนด
เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ในสาระการเรียนรู้รายปี /
รายงานใด ผู้สอนสาระการเรียนรู้รายปี / รายงานนี้ ต้องปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้สำหรับใช้เป็นข้อมูลในการประเมินผลรวมในแต่ละปี /
ภาคเรียน

ในแต่ละปี / ภาคเรียน สถานศึกษาต้องจัดให้มีการประเมินผลรวมคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ ของผู้เรียน โดยให้ผู้สอนทุกคน ผู้เรียน ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมี
ส่วนร่วมในการประเมินและให้ประเมินในลักษณะของการวิจัย ไม่ใช่การประเมินเพื่อตัด
สินให้ระดับผลการเรียนรวมทั้งให้มีการนำเอาผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนา
ผู้เรียนในปีต่อ ๆ ไปด้วย ทั้งนี้ สถานศึกษาต้องกำหนดไว้ในเอกสารแนวทางการวัดและ
ประเมินผลผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในแต่ละช่วงชั้น สถานศึกษาต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลรวมด้าน
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยคณะกรรมการประเมินด้านคุณลักษณะอันพึง
ประสงค์ของ สถานศึกษา และนำผลการประเมินไปเป็นเกณฑ์การผ่านชั้นของ
ผู้เรียน

สถานศึกษาต้องแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์
เพื่อทำหน้าที่กำหนด และประเมินผลรวมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในแต่
ละช่วงชั้น และนำผลการประเมินไปเป็นเกณฑ์การผ่านหลักสูตรแต่ละช่วงชั้น ในกรณีที่
ผู้เรียน ที่ไม่ผ่านประเมินต้องให้ปรับปรุงตนเองด้วยการให้ปฏิบัติภาระงานบริการสังคมตาม
ระยะเวลาที่กำหนด

สำหรับแนวทางการดำเนินงานกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษานี้
ดังนี้

1. สถานศึกษาต้องร่วมกับบุนชนกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นของ

สถานศึกษา

2. ให้มีคณะกรรมการประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยให้ประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อทำหน้าที่ประเมินผลรวมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในแต่ละช่วงชั้น และนำผลการประเมินเป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การผ่านช่วงชั้นผู้เรียน

3. จัดระบบ วิธีการ เครื่องมือ และเกณฑ์การประเมิน ตลอดจนการจัดเก็บข้อมูลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนแต่ละคน

4. ให้ผู้สอนทุกคน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยใช้วิธีการที่เหมาะสม สองคอลัมน์ ครอบคลุมไปร่วงไส และเขื่อนถือได้

5. ให้มีการบันทึกผลการประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างเป็นระบบ และมีการรายงานผลการพัฒนาด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นรายภาค / รายปี และรายช่วงชั้น

4. โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตร เป็นมวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตลอดหลักสูตรที่ผู้เรียนได้เรียนอยู่ในสถานศึกษานั้น ๆ โดยแบ่งเป็นช่วงชั้น ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 ในแต่ละช่วงชั้นแสดงให้เห็นถึงมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรวมทั้งกำหนดสัดส่วนของเวลาหรือหน่วยการเรียนของแต่ละสาระการเรียนรู้เป็นรายปี / ภาคให้เห็นชัดเจน ดังนี้ สถานศึกษา จึงจำเป็นต้อง มีการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรทั้ง 8 กลุ่มสาระ ในแต่ละช่วงชั้น โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์การจัดสัดส่วนของการจัดสาระการเรียนรู้แกนและสาระการเรียนรู้เลือก รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของแต่ละช่วงชั้นจากหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

2. วิเคราะห์เวลาในการจัดการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นตามที่หลักสูตรกำหนด โดยสถานศึกษานำมาปรับเพิ่ม / ลด ได้ตามความเหมาะสม

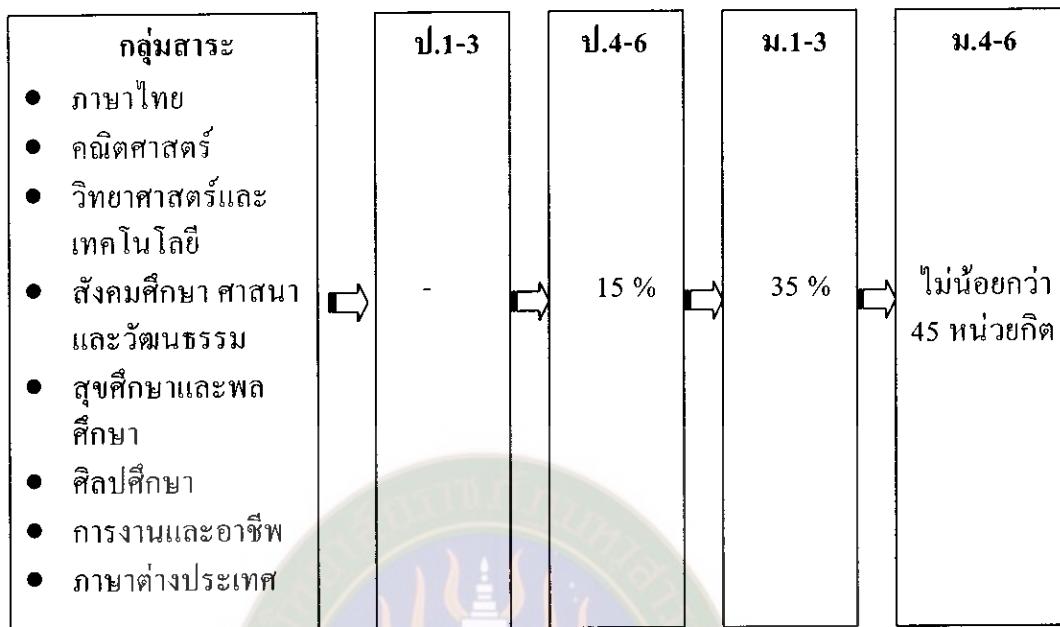
3. วิเคราะห์การจัดสัดส่วนการจัดสาระการเรียนรู้แกน สาระการเรียนรู้เลือก กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และสาระเพิ่ม ที่กำหนดไว้ในแต่ละช่วงชั้น มาพิจารณาจัดสัดส่วนเวลาเป็นรายปีสำหรับช่วงชั้น ป. 1 – 3 ป. 4 – 6 และ ม. 1 – 3 และจัดเป็นรายภาคสำหรับช่วงชั้น ม. 4 – 6

4. นำรายละเอียดการกำหนดสัดส่วนสาระการเรียนรู้และเวลา มาจัดทำโครงสร้าง
หลักสูตรของทั้ง 8 กลุ่มสาระ ในแต่ละช่วงชั้น ดังต่อไปนี้

กลุ่มสาระ	ป.1-3	ป.4-6	ม.1-3	ม.4-6
● ภาษาไทย	80 %	70 %	50 %	4 หน่วยกิต
● คณิตศาสตร์				4 หน่วยกิต
● วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี				4 หน่วยกิต
● สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	20%	15%	15%	4 หน่วยกิต
● สุขศึกษาและพลศึกษา	-	15%	35%	3 หน่วยกิต
● ศิลปศึกษา				4 หน่วยกิต
● การงานและอาชีพ				3 หน่วยกิต
● ภาษาต่างประเทศ				4 หน่วยกิต
● กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน				
● สาระเพิ่ม				

แผนภูมิที่ 1 สัดส่วนเวลาในการจัดสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ในแต่ละช่วงชั้น
(กรมวิชาการ. 2544 : 19)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนภูมิที่ 2 : สัดส่วนเวลาการจัดสาระการเรียนรู้เพิ่มในแต่ละช่วงชั้น

5. สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ เป็นการกำหนดความลับประสบการณ์ทั้งที่เป็นเนื้อหา และกระบวนการเรียนรู้ ที่ใช้เป็นสื่อเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้นตามศักยภาพของ ตนเอง และบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ สถานศึกษาต้องกำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายปี / รายภาค ให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึง สภาพปัจจุบัน ความต้องการของชุมชนและห้องฉัน สาระการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. สาระการเรียนรู้บังคับ ซึ่งเป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่จำเป็นของผู้เรียน ทุกคน

2. สาระการเรียนรู้เลือก ซึ่งเป็นสาระการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการ ความสามารถ ความต้นด้าและความสนใจของผู้เรียนรวมทั้งสนองต่อความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ทั้งด้านวิชาการวิชาชีพ และเฉพาะทาง

มาตรฐานการเรียนรู้ เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนเมื่อเรียนจบจาก สถานศึกษานั้น ๆ โดยแสดงให้เห็นถึงด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรมจริยธรรมของแต่ละ สาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดให้กับผู้เรียน โดยสถานศึกษาต้องกำหนด มาตรฐานการเรียนรู้รายปี / รายภาค ซึ่งเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนด้าน ความรู้ ทักษะ และคุณธรรมแต่ละสาระการเรียนรู้ซึ่งมีความสำคัญและส่งผลต่อการ ประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละภาคเรียน และแต่ละปีการศึกษาเพื่อให้จัดทำสาระและ

มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร สถานศึกษาเป็นไปด้วยความ เรียบร้อย สถานศึกษา อาจพัฒนาและดำเนินการตามแนวทางดังนี้

1. กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายปี หรือรายภาค โดยวิเคราะห์จาก

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มาจัดเป็นมาตรฐาน การเรียนรู้รายปีหรือรายภาค ที่ระบุถึงความรู้ ความสามารถของผู้เรียน ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละปี หรือภาคนั้นสำหรับการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายปีหรือ รายภาคของสาระการเรียนรู้ เลือกให้สถานศึกษากำหนดได้ตามความเหมาะสมของแต่ละ โปรแกรมที่สถานศึกษาจัดอยู่

2. กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการ เรียนรู้รายปีหรือรายภาคที่กำหนดไว้ในข้อ 1 และให้สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการ เรียนรู้ กลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพ ความ ต้องการของท้องถิ่นและของชุมชน

3. กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต สำหรับสาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค ทั้ง สาระ การเรียนรู้แกน และสาระการเรียนรู้เลือก ดังนี้

3.1 ช่วงชั้น ป. 1 – 3 ป. 4 – 6 และ ม. 1 – 3 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็น รายปี และกำหนดจำนวนค่าตอบแทนเวลาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับมาตรฐานและสาระ การเรียนรู้นั้น

3.2 ช่วงชั้น ม. 4 – 6 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายภาค และกำหนดจำนวน หน่วยกิตให้เหมาะสม สอดคล้องกับมาตรฐานและสาระการเรียนรู้นั้น

ในการกำหนดจำนวนหน่วยกิตของสาระการเรียนรู้รายภาค สำหรับช่วงชั้นที่ 4 (ม. 4–6) ใช้เกณฑ์การพิจารณา เวลาจัดการเรียนรู้ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มี ค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

สำหรับสาระการเรียนรู้เลือก ซึ่งเป็นสาระเฉพาะของสายอาชีพ หรือโปรแกรม เนพะทางอื่น ๆ ใช้เกณฑ์การพิจารณา กือ สาระการเรียนรู้ที่ใช้เวลาจัดการเรียนรู้ระหว่าง 40–60 ชั่วโมง ต่อภาคเรียน มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต ทั้งนี้สถานศึกษามีความสามารถกำหนดได้ ตามความเหมาะสม และใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน

4. จัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยการนำเอามาตรฐานการเรียนรู้รายปี / รายภาค สาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค รวมทั้งเวลาและจำนวนหน่วยกิตที่กำหนด ตามข้อ 1), 2) และ 3) มาเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา โดยให้ประกอบด้วยชื่อรายวิชานั้นๆ ซึ่งสามารถ เขียนคำอธิบายรายวิชาได้หลายรูปแบบ เช่น

รูปแบบที่ 1 เจียนเป็นความเรียงเส้นอภารวณมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ ทั้ง 3 ด้าน

รูปแบบที่ 2 เจียนแยกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ : เจียน เป็น ความเรียง สรุปภารวณของมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้านสาระการเรียนรู้: เจียนเป็น ข้อความเรียงของขอบข่ายเนื้อหา

รูปแบบที่ 3 เจียนเป็นความเรียงประกอบด้วย 3 ส่วน คือขอบข่ายกิจกรรมที่กำหนดกว้าง ๆ สองคดล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหาที่สองคดล้อง กับสาระการเรียนรู้ของรายวิชาและพฤติกรรมที่คาดหวังที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างกว้าง ๆ

รูปแบบที่ 4 เจียนเป็นความเรียงประกอบด้วย 4 ส่วน คือ จุดประสงค์ของรายวิชาที่สองคดล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้รายวิชา และพฤติกรรมที่คาดหวังที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างกว้าง ๆ การเรียนรู้ และวิธีการวัดผลประเมินผล

รูปแบบที่ 5 เจียนแยกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

1. มาตรฐานการเรียนรู้: เจียนให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน เป็นข้อๆ โดยไม่แยกด้าน
2. สาระการเรียนรู้ : เจียนเป็นความเรียงครอบคลุมเนื้อหา ทั้งนี้คำอธิบายรายวิชาต้องระบุ ชื่อวิชา ชั้น และจำนวนเวลา / หน่วยกิตด้วย
สำหรับชื่อรายวิชา มีแนวทางในการกำหนดดังนี้ ชื่อรายวิชาของสาระการเรียนรู้บังคับให้ใช้ตามชื่อกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนชื่อรายวิชาเดือก กำหนดได้ตามความเหมาะสมทั้งนี้ ต้องสื่อความหมายได้ชัดเจน มีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในรายวิชานั้น

5. จัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยการนำเอกสารสาระการเรียนรู้รายปี / รายภาคที่กำหนดไว้ ไปปูรูปการจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้หน่วยย่อย ๆ เพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ และผู้เรียน ได้เรียนรู้ในลักษณะองค์รวม หน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้และจำนวนเวลาสำหรับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อเรียนครบ ทุกหน่วยย่อยแล้ว ผู้เรียนสามารถบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้รายปี / รายภาคของทุกรายวิชา โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

5.1 นำสาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค มาวิเคราะห์แยกเป็นหัวข้อเรื่อง /

หัวข้อย่อย

5.2 นำหัวข้อเรื่อง / หัวข้อย่อย กำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งทำได้

หลายรูปแบบ เช่น

5.2.1 นำหัวข้อเรื่อง 1 หัวข้อย่อยมาเขียนเป็นหน่วยการเรียนรู้

5.2.2 นำหัวข้อเรื่อง /หัวข้อย่อยมาบูรณาการโดยพิจารณาจากสาระการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกัน ดังนี้

1) บูรณาการรายในกลุ่มสาระ

2) บูรณากระหว่างกลุ่มสาระ

5.2.3 ตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้

5.2.4 กำหนดเวลาของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

6. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนมี

อิสระในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งมีได้หลากหลายรูปแบบ แต่ อย่างไรก็ตามผู้สอนควรปฏิบัติตามนโยบายของโรงเรียนที่กำหนดไว้ว่าให้ใช้รูปแบบใด ถ้าโรงเรียนไม่ได้กำหนดรูปแบบไว้จะเลือกแบบที่ตนเองเห็นว่าสะดวกต่อการนำไปใช้ สรุปขั้นตอนการจัดทำแผนการ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ได้ ดังนี้

6.1 เลือกรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ และนำหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ แล้วมาพิจารณาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

6.2 ตั้งชื่อแผนตามหัวข้อสาระการเรียนรู้

6.3 กำหนดจำนวนเวลา ระบุระดับชั้น

6.4 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้จากมาตรฐานการเรียนรู้รายปี / ภาค ที่ เลือกไว้เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชา โดยยึดหลักการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ของ ลินน์ มอริส (Lynn Morris) ที่ว่าจุดประสงค์การเรียนรู้ต้อง

6.4.1 บรรยายจุดหมายปลายทาง ไม่ใช่วิธีการ

6.4.2 สะท้อนถึงระดับต่างๆ ของทักษะที่เกิด

6.4.3 ใช้คำกริยาที่เป็นรูปธรรม และใช่องค์ประกอบ 3 ส่วนตามแนวของ โรเบิร์ต เมเจอร์ (Robert Mager) คือ

1) พฤติกรรม (Overall Behaviors)

2) สถานการณ์หรือเงื่อนไข (Important Conditions)

3) เกณฑ์ (Criteria)

7. เลือกจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วิเคราะห์ไว้แล้ว เนพาะข้อที่สัมพันธ์กับหัวข้อ สาระการเรียนรู้ กำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้หรือจุดประสงค์ปลายทางตามธรรมชาติ วิชา

8. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ เป็นรายละเอียดสำหรับนำไปจัดการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ จะเป็นเนื้อหาใหม่ของมวลเนื้อหาที่กำหนดไว้ที่จำเป็นต้องสอน

9. กำหนดจุดประสงค์ตามลำดับความยากง่ายของเนื้อหานั้น ๆ

10. เลือกกิจกรรม เทคนิคการสอนที่เหมาะสมเลือก สื่อ อุปกรณ์หรือแหล่งการเรียนรู้ สำหรับใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมสมกับสาระการเรียนรู้ที่เลือกมา

11. จัดลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงขั้นตอนการสอน ตาม ธรรมชาติวิชา ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ และควรคำนึงถึงการบูรณาการเทคโนโลยีและกระบวนการ การเรียนรู้ รวมทั้งสาระการเรียนรู้วิชาอื่นๆ เช่น ไว้ในแต่ละขั้นตอนด้วย

12. กำหนดการวัดผลประเมินผล โดยระบุวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดระหว่างเรียน และที่เกิดหลังการเรียนการสอนเมื่อจบแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการวัดหลากหลายรูปแบบตามความเหมาะสม เช่น สังเกตจากการปฏิบัติงาน การทำงานกลุ่ม หรือทดสอบ สอบถาม หรือตรวจผลงาน เป็นต้น

13. ระบุผลงาน / ชิ้นงานของนักเรียน (ถ้ามี) ที่ได้จากการทำกิจกรรม และอาจนำไปใช้ในการวัดและประเมินผล

14. บันทึกผลการจัดการเรียนรู้ โดยสรุปผลการสอนในภาพรวม ระบุปัญหา อุปสรรคระหว่างจัดการเรียนรู้ ข้อจำกัด แนวทางแก้ไข การปรับเปลี่ยนกิจกรรม กิจกรรมเสนอแนะเป็นต้น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เลือก สถานศึกษาควรจัดไว้ให้หลากหลายทุกกลุ่ม สาระเพื่อให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัด และตามศักยภาพของนักเรียนให้ครบตามจำนวนเวลา หรือหน่วยกิตที่กำหนดแต่ละภาคเรียน

ในการกำหนดสัดส่วนเวลาเรียนของหลักสูตรสถานศึกษา นั้นมีอิทธิพลขึ้นอยู่ ประกอบการตัดสินใจเรียบร้อยแล้ว ให้นำไปเป็นกำหนดเป็นสัดส่วน เวลาเรียนของหลักสูตร สถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย

1. ประเภทของสาระการเรียนรู้ ได้แก่ สาระการเรียนรู้พื้นฐาน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม

2. ลักษณะของสาระการเรียนรู้ ได้แก่

2.1 สาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักสูตรเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้และการแก้ปัญหา

2.2 สาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์และศักยภาพพื้นฐานในการคิดและการทำงาน

2.3 กิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้นักเรียนจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม

และการพัฒนาตนเองตามศักยภาพ

2.4 สาระการเรียนรู้ตามสภาพปัจจุบันในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศไทย ชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นตามความสามารถ ความสนใจและความสนใจของผู้เรียน (สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม)

6. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพิ่มเติม นอกเหนือจาก การเรียนรู้จากสาระการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านจิตใจ ด้านร่างกาย ด้าน อารมณ์ และด้านสังคม สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมตามเหมาะสม กับวัย วุฒิภาวะ และความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อเกื้อกูลและส่งเสริมการเรียนรู้ตาม กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นการปลูกฝัง อบรมให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพและคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และส่วนรวมรวมทั้งมีการประเมินผล การปฏิบัติกรรมอย่างเป็นระบบ นอกจากรูปแบบที่ยังต้องจัดແນະແນວให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง มีความเข้าใจผู้อื่น มีการพัฒนาศักยภาพของตนเอง มีข้อมูลและสามารถตัดสินใจเพื่อการ ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือ การประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอาจจัดทำได้หลากหลายรูปแบบ เช่น

1. จัดแบ่งสัดส่วนเวลาของกิจกรรมต่างๆ แล้วกำหนดเวลาเรียนในตารางเวลาเรียน เช่นเดียวกับกลุ่มสาระอีก 8 กลุ่มสาระ
 2. จัดแบ่งสัดส่วนเวลาของกิจกรรมต่างๆ แล้วกำหนดเวลาเรียนบางส่วนในตาราง เวลาเรียนปกติกับบางส่วนเรียนนอกเวลา

3. จัดกิจกรรมต่างๆ ไปด้วยกัน โดยการวางแผนร่วมกันของอาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรมต่างๆ กำหนดเวลาเรียนบางส่วนในตารางเวลาเรียนปกติกับบางส่วนเรียนนอกเวลา ฯลฯ

สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยดูพิภาระ และ ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น ชัมนรมวิชาการ เพื่อเกื้อหนุน สร้างเสริมการเรียนรู้
ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้
 2. จัดกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ และความสามารถ
ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน
 3. จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังอบรมให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพและคุณลักษณะอันพึง

ประสงค์ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมเช่น กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี เป็นต้น

4. จัดกิจกรรมประเภทบริการด้านต่างๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และ ส่วนรวม

5. มีการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบ โดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์ ประเมินผลการผ่านช่วงชั้นเรียน

7. การส่งเสริมการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้

เมื่อสถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อให้การนำ หลักสูตรดังกล่าวไปใช้ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมี การส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้และการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยพิจารณาได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 ซึ่งได้กำหนดแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้หลายประการ ซึ่งสถานศึกษาสามารถส่ง เสริมสนับสนุนการเรียนรู้และการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่กล่าวไว้ทั้งหมดหรืออาจจะเลือก ส่งเสริมสนับสนุนในบางเรื่องก็ได้ เช่น

1. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสอนภาษาอังกฤษ เป็นภาษาที่สองของโปรแกรม การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

2. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาเฉพาะทางตามความต้องการ ความ สนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยอาจจะจัดให้มีการสอนชั่วโมงเสริม หรือจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้านโดยให้คำปรึกษา คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียนทุกคนอย่าง ทั่วถึง

3. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ / ห้องสมุด เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ อ้างอิงเพียงพอ

4. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ทั้งในและนอก ห้องเรียนรวมทั้งนอกสถานศึกษาด้วยเช่น ในชุมชนใกล้ ๆ บริเวณสถานศึกษา ได้แก่ ตลาด วัด หรือสถานที่สำคัญ ๆ รวมทั้งแหล่งประกอบการที่มีอยู่ในชุมชน

8. การวัดผลและประเมินผล

สถานศึกษาควรจัดให้มีการวัดผลและประเมินผลวัดและประเมินผล ดังนี้

1. วัดและประเมินผลตามสภาพจริง และถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการจัด กระบวนการเรียนรู้

2. ประเมินผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของคุณสาระต่างๆ
3. ประเมินเพื่อปรับปรุง พัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียนจัดให้มีการประเมิน โดยการสอบถามข้อเขียน หรือประเมินผลการเรียนจากแฟ้มสะสมงาน
4. จัดให้มีการประเมินด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามที่สถานศึกษากำหนด เมื่อสถานศึกษาได้จัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาตามกระบวนการและขั้นตอน ดังกล่าวแล้ว สถานศึกษาต้องจัดทำเอกสารหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว ทั้งนี้ สถานศึกษายังสามารถกำหนด องค์ประกอบของหลักสูตรที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อการนำหลักสูตรไปใช้ได้ตามความเหมาะสม เช่น คำอธิบายรายวิชา การสอนช่วงเรียน การให้การบ้าน ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้ กิจกรรมนันทนาการ การเยี่ยมบ้าน การประสานงานกับชุมชนเมือง 乃至于 ความสำเร็จ เป็นต้น

1.2.2 ความหมายและความสำคัญของหลักสูตรท่องถิ่น

ความหมายของหลักสูตรท่องถิ่น

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท่องถิ่นมีนักการศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตรหลายชาติที่ได้ให้ความหมายและความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท่องถิ่นที่แตกต่างกันออกไปดังนี้

อุดน แซ่กิวงษ์ (2545 :21) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรระดับท้องถิ่นว่าหมายถึง การนำเอาหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลางมาปรับใช้ให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพในท้องถิ่น ซึ่งความเป็นอยู่ของชุมชนนั้นๆ สาระการเรียนรู้จะสอดคล้องสัมพันธ์กับท้องถิ่นมากขึ้น ไม่ใช่การเรียนรู้แบบรู้ไว้ใช้ว่า แต่เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งการนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง ในชีวิตประจำวัน และได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท่องถิ่นดังนี้ หลักสูตรที่ดีนี้ควรเป็นหลักสูตรที่สามารถตอบสนองความต้องการความสนใจของผู้เรียนอันสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนที่เหมาะสมกับชีวิตประจำวันที่เหมาะสมที่สุด ได้แก่

1. ความหมายสมทางด้านเศรษฐกิจ
2. ความหมายสมทางด้านการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมและการศึกษา
3. ความหมายสมทางด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
4. สภาพแวดล้อมทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้
5. สภาพทางการเมืองการปกครอง
6. สภาพทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมค่านิยมและคุณธรรม

กรณวิชาการ (2542 :27) สรุปความหมายการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่างๆ เช่น โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน อำเภอ จังหวัด เขตการศึกษา กรมเจ้าสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งหรือหลายหน่วยงานร่วมกัน พัฒนาหลักสูตรตามข้อกำหนดของโครงสร้างหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสรับรู้ เรื่องราวของท้องถิ่นตนเองเรียนรู้สภาพทางด้านสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นตลอดจน สามารถพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่พัฒนาอาชีพ พัฒนาสังคมครอบครัวของตนและท้องถิ่น ของตนเอง ได้

ศูนย์พัฒนาหลักสูตรยังได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่น ดังนี้ ในการจัดการศึกษาโดยใช้หลักสูตรที่เป็นแกนกลางเดียวกันทั่วประเทศย่อม ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียตามมา ทั้งนี้ เพราะความแตกต่างและความหลากหลายของแต่ละท้องถิ่น ตามสภาพแวดล้อมด้านต่างๆ ที่แตกต่างกันเป็นอุปสรรคหนึ่งที่อาจส่งผลกระทบ ต่อการนำหลักสูตรไปใช้ะนั้นในการพัฒนาหลักสูตรจึงควรกำหนดให้มีทั้งหลักสูตรแกนกลาง สำหรับคนทั่วประเทศ และหลักสูตรระดับท้องถิ่นสำหรับแต่ละท้องถิ่นที่มีความ แตกต่างกันออกໄไปโดยให้หลักสูตรมีความยืดหยุ่นแตกต่างกันไปตามสภาพความเหมาะสม ของแต่ละท้องถิ่น

นิกม ชนกุหลง (2543 :13) กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึงการที่ ท้องถิ่นปรับปรุง ขยาย หรือเพิ่มเติมรายละเอียด เนื้อหาสาระ แผนการสอน สื่อการเรียน การสอน กิจกรรม ให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะท้องถิ่น โดยยึดหลักสูตรแกนกลาง หรือหลักสูตรแม่บท ไม่ขัดต่อเขตภารมีและจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางเพื่อให้ เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและความต้องการของท้องถิ่น

จากแนวคิดของนักการศึกษาสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นหมายถึงการนำ รายละเอียดในหลักสูตรแม่บทมาปรับให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ด้วยวิธีการ และลักษณะ ที่ระบุขึ้นของหน่วยงานทางการศึกษากำหนดไว้ ซึ่งได้แก่การ ปรับปรุง ขยาย หรือเพิ่มเติมรายละเอียด เนื้อหาสาระ แผนการสอน สื่อการเรียนการสอน กิจกรรม ให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะท้องถิ่น

ความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดให้มีการ กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเป็นผู้จัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและความต้องการ ของสังคมแต่ละท้องถิ่น เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาตัวบุคคล ครอบครัวและชุมชน ส่งเสริม

ให้บุคคลมีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ เพื่อศึกษาและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รูปแบบการจัดการศึกษาที่แตกต่างกันของบุคคลและชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคนให้มีความสุข มีการปรับตัวที่ดี เป็นกำลังที่สำคัญของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ รู้จักเลือกรับข่าวสารข้อมูลที่หลากหลาย นำมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม เพื่อเป็นการเตรียมคนเข้าสู่สังคมโลกกว้าง เป็นการกิจที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งของกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนรู้จากการอบรมของครัว คิด ใกล้ ไฟดี มีวินัย และตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน จึงจำเป็นต้องมีการปรับกระบวนการและวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ในปัจจุบัน จุดมุ่งหมายของคนในยุคโลกาภิวัตน์คือ การอยู่ในสังคมอย่างรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลง ท่านถูกทางการแบ่งขั้น ภายใต้ความร่วมมือกันและรู้จักใช้เทคโนโลยีเพื่อตอบสนองความต้องการในชีวิตประจำวันของผู้เรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 27 วรรคที่ 2 กำหนดไว้ว่า ให้สถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพชุมชนและสังคม ภูมปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นมาตรฐานที่ดีของสังคม ชุมชน สังคมและประเทศชาติ แสดงให้เห็นว่า ในอนาคต ชุมชนต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา การบริหาร จัดการหลักสูตร การเรียนการสอนของแต่ละท้องถิ่น หลักสูตรเฉพาะแต่ละท้องถิ่นจะมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษามากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาให้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในด้านต่าง ๆ

หลักสูตรต้องสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของท้องถิ่นให้มากที่สุด รวมทั้งเป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาปรับปรุง และแก้ไข ได้แสดงความคิดเห็น ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีผลกระทบโดยตรงต่อทรัพยากรและ การดำเนินชีวิตของคนไทยทั้งในเมืองและชนบท จึงต้องมีหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นกับภูมิล้ำนาท้องถิ่นของตน หวังให้ผู้เรียนนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาคน ครอบครัว และท้องถิ่นของตน อีกทั้งช่วยปลูกฝังความรักและความผูกพันในท้องถิ่นของตนเองอีกด้วย

ความจำเป็นของการจัดเนื้อหาการประสนการฟังการเรียนรู้ให้กับกลุ่มบุคคลในท้องถิ่นตามสภาพและความต้องการของบุคคลในแต่ละท้องถิ่น เป้าหมายหลักคือ ความต้องการที่จะให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคลให้ดีขึ้น แนวทางที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายได้ ต้องมีการจัดทำหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนที่

สอดคล้องกัน ซึ่งอาจจะนำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนและการใช้ชีวิชีการจัดการเรียนการสอนโดยการใช้หลักสูตรท่องถิน จะตอบสนองต่อหลักการจัดการเรียนการสอนที่จะเสริมสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้ดังนี้

1. หลักสูตรท่องถิน เป็นหลักสูตรที่มีความหลากหลาย มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความเหมาะสมกับเพศ วัย มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิดและทักษะ เน้นกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจริง ขุนเกิดทักษะและสามารถนำไปปรับใช้กับสถานการณ์อื่นได้อย่างเหมาะสม

2. หลักสูตรท่องถินสามารถที่พัฒนาเพิ่มได้ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา และเมื่อเรื่องนี้ ๆ ไม่เป็นที่สนใจและไม่เป็นที่ต้องการของท่องถิน รวมทั้งยังล้าสมัยแล้ว สามารถปรับเปลี่ยนได้ทันที

3. การเรียนการสอนตามหลักสูตรท่องถิน เป็นการเรียนรู้อย่างบูรณาการ ไม่แยกส่วนตัดตอน เป็นกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมทางวิชาการที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริงของผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง โดยการชี้แนะของผู้สอน ซึ่งจะนำไปสู่การคิดเป็น โดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในสังคม ตนเอง และทางด้านวิชาการอย่างเหมาะสม

4. มีกระบวนการส่งเสริมให้ท่องถินมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้จากท่องถินของตนเอง เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนกับชีวิตจริงและชีวิตการทำงาน รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท่องถินของตนเอง มีการส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาท่องถินในการจัดการศึกษา

5. ส่งเสริมความเป็นที่รักการอนุรักษ์ที่มีคุณภาพของสังคมในด้านศีลธรรมจริยธรรม สันติภาพ จิตสาธารณะ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การร่วมรักษาสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดครรภารา เชื่อมั่นและการภูมิใจในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชนชาติท่องถินและประเทศไทย

หลักสูตรท่องถิน จึงหมายถึง หลักสูตรที่สถานศึกษา ครูผู้สอน หรือผู้เรียนร่วมกันพัฒนาขึ้นเพื่อผู้เรียนให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในชีวิตจริง เรียนแล้วเกิดความรู้ สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมีคุณภาพ ผู้เรียนดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและชุมชน หลักสูตรท่องถิน เป็นหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นจากสภาพปัญหาและความต้องการหรือวิธีชีวิตของผู้เรียน ซึ่งสามารถพัฒนามาจากหลักสูตรแกนกลางที่ปรับให้เข้าสภาพชีวิตของผู้เรียนตามท่องถินต่าง ๆ หรือพัฒนามาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่มีผลกระทบต่อผู้เรียน หลักสูตรท่องถินจะสอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของท่องถินนั้น ๆ และเน้นการเรียนรู้ชีวิตของตนเอง ปรับตนเองให้

ทันกับการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ และการรับรู้ข่าวสารในการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพชีวิตจริงของตนเอง

แม้ว่าหลักสูตรแกนกลางจะเป็นหลักสูตรแม่นบทที่กำหนดให้เรียนสิ่งที่จำเป็นต่อผลเมื่อถึงแต่การพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่นยังเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อผู้เรียนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ เป็นการอนุรักษ์และสืบต่อความคิดเห็นทางวัฒนธรรมและสิ่งที่ดีงามของท้องถิ่น หลักสูตรท้องถิ่น จึงมีความสำคัญดังนี้

1. ตอบสนองการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนตามสภาพที่เป็นจริง

2. ตอบสนองความหลากหลายของปัญหา มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับเพศ วัย มีความสมดุลด้านความรู้ ความคิดและทักษะ เน้นกระบวนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง งานเกิดทักษะและสามารถนำไปใช้กับสถานการณ์อื่น ได้อย่างเหมาะสม

3. ทำให้การเรียนมีความหมายต่อชีวิตจริง และผู้เรียนสามารถประยุกต์ไปใช้ได้ในชีวิตจริง สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริง และมุ่งเน้นการเรียนรู้อย่างบูรณาการ

4. ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้เพื่อที่จะนำมาใช้เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาในชีวิตของตนเองในวันข้างหน้า รวมทั้งวิธีวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจที่เหมาะสม กับการดำเนินชีวิตของตนเอง

5. ชุมชนเป็นภูมิปัญญาเบื้องต้น และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชนเอง

6. ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้เรื่องท้องถิ่นของตนเอง เป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความรักความผูกพันและห่วงใยท้องถิ่น มีการส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

1.2.3 การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

การทำให้หลักสูตรการเรียนการสอนยึดหยุ่นสอดคล้องและหลากหลายนั้นจำเป็นต้องกระจายความรับผิดชอบในการปรับและพัฒนาหลักสูตรในโรงเรียนระดับประถมศึกษาให้มากที่สุดและให้สำนักงานกำกับดูแลกับจังหวัดเพื่อให้เกิดการใกล้ชิดกับการจัดการศึกษา คือ ที่มาของความคิดเรื่องหลักสูตรท้องถิ่นคือโรงเรียนชุมชนจังหวัดมีส่วนร่วมมากที่สุด

จากแนวคิดข้อเสนอแนะของนักการศึกษาหลายท่านที่กล่าวถึงความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรทั้งหลักสูตรแม่นบทและหลักสูตรท้องถิ่นแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาหลัก

สูตรที่เป็นหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทสำหรับคนทั้งประเทศที่แสดงออกถึงความเป็นไทย เอกลักษณ์อันดีงามของชาติ เป็นสิ่งที่ถูกกำหนด ให้ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาและปลูกฝังและนอกจากร้านอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญและบ่งบอกถึงความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน โดยสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สภาพทางสังคมวัฒนธรรม ประเพณีและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในท้องถิ่นที่ได้รับการศึกษานั้นคือ หลักสูตรท้องถิ่น ทั้งนี้ถือเป็นก้าวสำคัญของการกระจายอำนาจความรับผิดชอบต่อการศึกษาในท้องถิ่นให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาระบบการศึกษาของท้องถิ่น ให้มากขึ้นด้วยดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญและมีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย

พระราชบัญญัติการศึกษาของชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกฎหมายทางการศึกษามีกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาฯ จัดกระบวนการเรียนรู้การจัดหลักสูตรการศึกษาระดับต่างๆ ตามเจตนาของรัฐธรรมนูญ ดังนี้

การจัดการศึกษาจะต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอ กันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รู้ด้วยจัดให้อ่าย่างทั่วถึง มีคุณภาพไม่เก็บค่าใช้จ่าย (มาตรา 10) ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อไปให้โรงเรียนระดับประถมศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำ สาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่ง ส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในชุมชนและประเทศไทย (มาตราที่ 27) ให้โรงเรียนระดับประถมศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรมมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ พัฒนาฯ ระหว่างชุมชน (มาตรา 29) จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติยังให้ความสำคัญกับหลักสูตรแกนกลาง ผู้เรียนต้องเรียนเหมือนกันทั้งประเทศและกำหนดโดยคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นบุคคล ที่เป็นองค์กรหลักที่สำคัญองค์กรหนึ่ง ในกระบวนการเรียนรู้ ศึกษาธิการ เพื่อต้องการความเป็นพลเมืองดีของชาติ ให้เกิดขึ้นใน

ตัวของผู้เรียนตามที่กำหนดให้ (กฎบังคับฯ 2545:2) สำหรับหลักสูตรห้องถันตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติระบุไว้ว่า สาระของหลักสูตรที่โรงเรียนระดับประถมศึกษายังพื้นฐานต้องจัดทำขึ้นเกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถัน หลากหลายองค์ความรู้และชุมชน อาจกล่าวได้ว่า โรงเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนทุกโรงและคณะกรรมการของโรงเรียนซึ่งจะรวมทั้งผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถัน ต้องช่วยกันจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วน ที่เกี่ยวกับสาระดังกล่าวแล้วทั้งนี้ ในพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 มาตรา 28 ได้ระบุไว้ว่าหลักสูตรการศึกษาระดับต่างๆ มีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมตามวัย ตามศักยภาพด้วย

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) มีข้อกำหนดซึ่งเป็นแนวดำเนินการ เกี่ยวกับห้องถัน ไว้อ้างอิงดังนี้ “ให้โรงเรียนระดับประถมศึกษาจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถัน” รวมทั้งเปิดโอกาสให้ห้องถัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรห้องถันเพื่อให้เป็นไปตามเจตนาหมายของหลักสูตรดังกล่าว หลักสูตรประถมศึกษาจึงได้กำหนดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรห้องถัน ไว้กำหนดให้เรียนเนื้อหาซึ่งเกี่ยวข้องกับห้องถันโดยตรง โดยเนื้อหาที่กำหนดให้เรียนนี้อาจจัดเป็นหน่วยหรือรายวิชาโดยเฉพาะ หรืออาจแทรกอยู่ในเนื้อหาเรื่องอื่นๆ ก็ได้เปิดโอกาสให้ห้องถันมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรห้องถัน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของห้องถันอย่างแท้จริง โดยห้องถันสามารถจะดำเนินการในการพัฒนาหลักสูตร ได้ในลักษณะดังต่อไปนี้

1. ปรับกิจกรรมการเรียนการสอน

2. ปรับรายละเอียดการเรียนการสอนที่มีอยู่

3. ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่

4. จัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่

5. จัดทำเนื้อหา/รายวิชาเพิ่มเติมขึ้นใหม่

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของห้องถันนั้นนี้ ความจำเป็นและมีความสำคัญท้องถัน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของห้องถัน เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพห้องถันความต้องการสภาพชีวิตจริงในห้องถันและนำมาซึ่งคุณภาพของประชากรมีคุณภาพชีวิตในการนำมามีชีวิตร่วมกับการพัฒนาประเทศ

1.2.4 กระบวนการและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นถือเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่นและผลที่จะเกิดจากการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ในการกำหนดขั้นตอนและการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้มีผู้เสนอไว้ดังนี้

อุดม เhey กีวงษ์ (2545:21) ได้กำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยถึง
อิงกับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2533 ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาปัญหาเพื่อกำหนดความต้องการ

ขั้นที่ 2 กำหนดจุดประสงค์

ขั้นที่ 3 เลือกเนื้อหาและกำหนดขอบเขตของเนื้อหา

ขั้นที่ 4 จัดเนื้อหาและคำอธิบายรายวิชา

ขั้นที่ 5 จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

ขั้นที่ 6 จัดทำแนวทางการวัดและประเมินผล

กรมวิชาการ (2542:26) ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามความ
ต้องการของท้องถิ่นทั้งหมด 5 แนวทางดังนี้

แนวทางที่ 1 ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ตามที่กำหนดไว้ใน
คำอธิบาย / คำอธิบายรายวิชาในหลักสูตรที่มีอยู่แล้วเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและความ
ต้องการของแต่ละท้องถิ่น

แนวทางที่ 2 ปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาจากหัวข้อที่กำหนดในคำ
อธิบาย/คำอธิบายรายวิชาในหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการ
ของแต่ละท้องถิ่น

แนวทางที่ 3 จัดทำรายวิชาขึ้นใหม่ในกลุ่มวิชาบังคับ/เลือกเสรี ให้สอดคล้องกับ
สภาพและความต้องการของท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นโดยไม่ซ้ำกับรายวิชาเดิมที่มีอยู่

แนวทางที่ 4 ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนจากหนังสือคู่มือครู แผนการสอน แนว
การสอน หนังสือเสริมประสบการณ์มีอยู่แล้วให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่จำเป็นและสอด
คล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

แนวทางที่ 5 จัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุด
ประสงค์เนื้อหาของวิชาที่กำหนดขึ้นตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

จากที่กล่าวมาพอสรุปลำดับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้ดังนี้

1. จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นซึ่งแล้วแต่ระดับของหน่วยงานที่ต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้น อาจเป็นระดับโรงเรียนกลุ่มโรงเรียน อำเภอ จังหวัดและอื่นๆ
2. วิเคราะห์สภาพ ความต้องการเพื่อทราบถึงข้อมูลความต้องการและปัญหาของท้องถิ่น
3. พิจารณาหลักสูตรแม่บทประเด็นเพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
4. กำหนดกรอบ วัตถุประสงค์สิ่งที่หลักสูตรต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน
5. กำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตรว่าควรพัฒนาอะไรบ้างหรือพัฒนาสิ่งใด องค์ประกอบใดของหลักสูตร เช่นการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนพัฒนานิเทศฯ ใหม่พัฒนาสื่อการเรียนการสอนใหม่ เป็นต้น
6. เลือกเนื้อหาและกำหนดขอบเขตของเนื้อหา
7. จัดทำเอกสารและแนวทางการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนเทคนิคการถ่ายทอดองค์ความรู้
8. จัดทำแนวทางการวัดและประเมินผล การใช้หลักสูตรและการปรับปรุง หลักสูตร

1.2.5 บทบาทและความรับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การสร้างหลักสูตรไม่ใช่การสร้างเฉพาะเนื้อหาวิชาเท่านั้น หากประกอบด้วยตั้งแต่เรื่องการจัดการเรียนการสอน กระบวนการสื่อการเรียนการสอน การจัดทำภาระการประเมินผลอีกประการที่สำคัญในการจัดหลักสูตรคือหลักสูตร ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ย่อมใช้บุคลากรที่ต่างกัน ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจึงมีดังต่อไปนี้ (ชูศรี สุวรรณ โชติ. 2542 : 29)

บทบาทหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร

ในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรนั้นบางครั้งผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร จะต้องทำหน้าที่เป็นประธานโดยตำแหน่งจะต้องเป็นผู้ที่สามารถกำหนดครุปแบบขั้นตอน การพัฒนาหลักสูตรได้มีหน้าที่ให้ข้อมูลข้อเสนอแนะที่ถูกต้องแก่ผู้ร่วมงาน ดูแลความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน สามารถให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ ให้ความสนใจต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม บ้านเมืองเมือง นโยบายของรัฐบาล สภาพ

เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมของประเทศไทย และยังมีบทบาทที่สำคัญคือ ศึกษาวิเคราะห์ติดตามผลการนำหลักสูตรไปใช้ และเป็นวิทยากรให้ความรู้ เรื่องหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรในการพัฒนาหลักสูตรห้องถิน บทบาทหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญ / อาจารย์ / ผู้ชำนาญการ หลักสูตรห้องถินในระดับห้องถิน ควรได้พิจารณากำหนดบทบาทและหน้าที่ให้ชัดเจน เพราะถ้าไม่ชัดเจนจะเกิดการครอบจำกัดจากส่วนกลาง

ดังนี้ต้องพิจารณาบุคคลที่จะมาทำหน้าที่การพัฒนาหลักสูตรระดับห้องถินควรมีลักษณะดังนี้

1. มีความเชี่ยวชาญเทคนิคการพัฒนาหลักสูตรในด้านต่างๆ ต่อไปนี้

2. มีการกำหนดครูปแบบการเรียนหลักสูตร

3. การวิเคราะห์ข้อมูลห้องถิน

4. การจัดทำนโยบายทางวิชาการในห้องถิน

5. การตั้งความมุ่งหมายของหลักสูตรห้องถิน

6. การพิจารณาขอบเขตเนื้อหาของหลักสูตร

7. การคัดเลือกวิธีการและการประเมินผลหลักสูตร

8. จะต้องมีความเข้าใจหลักการ ดุลหมาย โครงสร้างและขอบเขตของหลักสูตร แกนกลางทั้งในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาเป็นอย่างดี

9. สามารถประสานงานวางแผนการพัฒนาหลักสูตรทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาให้แก่ห้องถินได้ในระดับหนึ่ง

บทบาทหน้าที่ของครู

การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องคำนึงถึงผู้ที่มีหน้าที่ในการนำเอาระบบทามากสูตรไปใช้ด้วยเสมอ ดังนั้นบุคคลดังกล่าวควรมีส่วนในการพัฒนาหลักสูตรด้วย คณะกรรมการที่จัดทำหลักสูตรของโรงเรียนส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยครูและศึกษานิเทศก์ ดังนี้

ครู คือบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน ดังนั้นบทบาทของครูจึงเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็น ที่เป็นประโยชน์แก่คณะกรรมการที่จัดทำหลักสูตร มีความเชื่อถือได้ ไม่ว่าข้อมูลนั้นจะเอาไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรหรือไม่ก็ตาม ดังนั้นครูที่จะเข้ามาเป็นคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร ควรเป็นบุคคลดังนี้

1. เป็นบุคคลที่คุณภาพบุคคลในโรงเรียนยอมรับ ว่าสามารถทำงานได้

2. มีเหตุผล ทำงานคือ มองการณ์ไกล

3. มีมุ่ยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงาน โดยเฉพาะในโรงเรียน เนื่องจากการนำหลักสูตรไปใช้

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหาร โรงเรียน เป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่จะบ่งบอกว่า การนำหลักสูตรไปใช้ที่โรงเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ทศนะของผู้บริหาร โรงเรียนมีความสำคัญต่อหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ด้วย แต่บางครั้งเนื่องจากผู้บริหารมีภาระงานหลายด้าน การพัฒนาหลักสูตรโดยตรงที่ผู้บริหารจะเข้ามาร่วมจึงเป็นไปได้ยาก แต่คำแนะนำของผู้บริหารเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทั้งทางตรงและทางอ้อมในการนำหลักสูตรไปใช้เมื่อผู้บริหารจะมีบทบาทและหน้าที่ต้องกระทำการอย่าง แท่นพัฒนาหลักสูตรยังต้องการความช่วยเหลือจากผู้บริหารในความมีประสบการณ์ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริหาร โรงเรียนระดับประถมศึกษา ทราบดีถึงปัจจัยสำคัญของการศึกษาโดยเฉพาะปัญหาทางด้านการบริหารหลักสูตรแนวทาง การแก้ปัญหานั้น ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบต่างๆมาช่วยผลักดันการนำหลักสูตรไปใช้อย่างจริงจัง ดังนั้นผู้บริหารจึงควรเป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านการบริหารมีความรู้ทางวิชาการในเรื่องหลักสูตรและบริหารหลักสูตรด้วย

บทบาทของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาต่างๆ

ในการพัฒนาหลักสูตรแต่ละครั้งจะมีการทำงานพัฒนาหลักสูตรแต่ละกลุ่มวิชา จะต้องมีผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชาร่วมเป็นคณะกรรมการซึ่งการพิจารณาเลือกบุคคลเพื่อร่วมทำงานขึ้นอยู่ กับลักษณะและวัตถุประสงค์แต่ละครั้ง คณะกรรมการต้องมีความเชี่ยวชาญ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและเฉพาะสาขาวิชา เพราะจะเป็นผู้ที่สามารถเข้าใจลักษณะธรรมชาติของสาขาวิชา เนื้อหาสาระ และความคิดรวบยอดของแต่ละสาขาวิชานั้น โดยลักษณะสำคัญของผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชาควร มีลักษณะดังนี้

มีความเชี่ยวชาญในการเลือกเนื้อหา กำหนดของเขตเนื้อหา แนวคิดที่สำคัญๆ ของสาขาวิชานั้นๆ เพื่อกำหนดของเขตวิชา คำอธิบายวิชา คำอธิบายรายละเอียดวิชาในลักษณะที่เป็นหัวข้อหรือความคิดรวบยอด ตลอดทั้งการกำหนดวิชาเลือกเสรี เพื่อสนองตอบความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนแต่ละบุคคล ผู้เชี่ยวชาญจะช่วยให้ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ และวิธีการศึกษาศาสตร์แต่ละสาขาวิชา เช่น การศึกษาด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือวิธีการศึกษาทางประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ต่อไป

บทบาทของผู้แทนชุมชนและท้องถิ่น

การพัฒนาหลักสูตรในปัจจุบัน ได้แสดงให้ความคิดที่กว้างขวางขึ้นจากกลุ่มนักคลอลาຍอาชีแพและผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาต่างๆ รวมทั้งผู้แทนของชุมชนและท้องถิ่น เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าบุคลากรทางด้านอื่นๆ ในขณะทำงานพัฒนาหลักสูตร ทั้งนี้ เพราะในการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ทั้งนี้ เพราะในการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาหลักสูตรแม่บทในระดับประเทศยังมีการพิจารณาเลือกผู้แทนของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดหลักสูตร ดังนี้ เพื่อให้เกิดการสอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่นที่เป็นเรื่องที่มีความจำเป็น เช่นกัน ที่จะต้องมีการนำเอาผู้แทนของท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม เพราะท้องถิ่นมีบทบาทและหน้าที่โดยตรงต่อการกำหนดหลักสูตร ในฐานะที่เป็นผู้ให้ข้อคิดเห็น ที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดรายละเอียดในหลักสูตรที่เป็นไปตามความต้องการ ของท้องถิ่นและความสนใจของชุมชน ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นโดยตรง ข้อมูลประกอบการกำหนดหลักสูตรส่วนหนึ่งอาจได้มาจากการใช้แบบสำรวจ แบบสอบถาม ประชาการในท้องถิ่นนั้นๆ

นักเรียน

การพัฒนาหลักสูตรที่ผ่านมาบางครั้งให้ความสำคัญกับผู้เรียน บางครั้งก็ไม่มีการกล่าวถึง แต่ถึงแม้ว่า นักเรียนจะไม่มีส่วนร่วมกับการพัฒนาและกำหนดหลักสูตรก็ตาม แต่ผลทางด้านความคิดการปฏิบัติต่างๆ ในการนำหลักสูตรไปใช้ นักเรียนถือเป็นส่วนที่มีบทบาทสำคัญ ในทางที่จะส่งผลกระทบอ่อนมาสู่คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ดังนั้นในการกำหนดหลักสูตร จึงมีความจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึง กระบวนการต่างๆ ในการนำหลักสูตรไปใช้ เช่น กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล เนื้อหาที่กำหนดมีความยากง่ายอย่างไร การบริหารหลักสูตรในการดำเนินการเพื่อพัฒนาหลักสูตร มีการดำเนินการในหลากหลายระดับ ทั้งจากส่วนกลางและระดับท้องถิ่นส่งผลให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตัวหลักสูตร ในแต่ละระดับใช้บุคคลการแตกต่างกันออกไป และในการกำหนดหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงการนำหลักสูตรไปใช้ ก็ยิ่งส่งผลให้บุคคลกรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร มีของเขตเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วยดังนั้นการกำหนดหลักสูตรจำเป็นที่ผู้พัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึงบุคคลการ ในระดับต่างๆ ตามลำดับ ดังแต่ส่วนกลางคือหลักสูตรแม่บท เรื่อยมาจนถึงส่วนท้องถิ่น นั่นคือหลักสูตรท้องถิ่น และส่วนสำคัญอีกประการคือการนำหลักสูตรไปใช้ในทางปฏิบัติให้เกิดผลจริง เพราะถึงแม้ว่าหลักสูตรจะดี แต่ถ้านำหลักสูตรไปใช้ยังไม่มีการบริหารหลักสูตรที่ดี ไม่มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี เนื้อหาขาดความหมาย สม

และอื่นๆเหล่านี้ล้วนแต่จะเป็นข้อจำกัดของการนำหลักสูตรไปใช้ทั้งสิ้น เพื่อการพัฒนาหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้บังคับเกิดผล เต็มศักยภาพ การประสานความร่วมมือกันของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรจึงเป็นแนวทางสำคัญที่ไม่สามารถมองข้ามได้(ไพบูลย์ สินลารัตน์. 2534 :63-91)

1.2.6 ข้อควรคำนึงในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

เพื่อให้การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและบังคับผลในทางปฏิบัติมากที่สุดการกำหนดขอบเขตและข้อคำนึงในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งที่ต้องคำนึง เรื่องนี้กับพัฒนาหลักสูตรได้กำหนดข้อที่ควรคำนึงถึงไว้ในประเด็นต่างๆดังนี้

ทศนีย์ ศุภเนช (2542 : 32) กล่าวถึงข้อที่ควรคำนึง ในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นดังนี้ควรใช้ข้อมูลที่มีความเชื่อถือได้ ซึ่งการได้มาของข้อมูลอาจได้มาโดยการสำรวจการศึกษาการวิเคราะห์วิจัยทั้งนี้เพื่อให้หลักสูตรใหม่ที่ได้มามีความสอดคล้อง เหมาะสมกับบุคคลและชุมชนให้มากที่สุดกระบวนการแบบประชาธิปไตยถือเป็นสิ่งจำเป็น ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ อย่างเป็นระบบ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์เหล่านี้ล้วนแต่เป็นเครื่องช่วยในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นต้องอาศัย ความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายในท้องถิ่น เช่น ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ ด้าน เป็นต้น การพัฒนาหลักสูตรจะประสบความสำเร็จต้องพัฒนาคุณภาพของผู้สอนและ ผู้บริหาร โรงเรียนในระดับประถมศึกษาให้สำเร็จเสียก่อน ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาหลักสูตร ต้องควบคู่ไปกับการพัฒนาการสอน

สรัณ อุทราณันท์ (2542 : 311) การพัฒนาหลักสูตรก่อนนำไปใช้ต้องมีการ วิเคราะห์และทดลองใช้เสียก่อน เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ให้มีคุณภาพในการนำไปใช้จริง ถึงแม้ว่าจะมีการนำไปใช้จริงแล้วก็ตามแต่ยังต้องมีการวิจัยประเมินผลอย่างต่อเนื่องตลอดทั้ง มีการนิเทศก์ ติดตามอย่างสม่ำเสมอ เอกสารหลักสูตรจะต้องมีการพัฒนาไปพร้อมๆกับหลักสูตรท้องถิ่น การพัฒนาหลักสูตร ต้องเน้นที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และ ให้เหมาะสมกับผู้เรียนให้มากที่สุด เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ครุผู้สอนและ ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา เป็นผู้สร้างและผู้พัฒนาหลักสูตรระดับหน่วยการเรียนให้เหมาะสมกับท้องถิ่นด้วยตัวเอง หากใช้เป็นหน้าที่ของกรมวิชาการแต่เพียงผู้เดียว

พจนนอม แก้วกำเนิด (2544 : 34) ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาว่ามีข้อควรคำนึงใน การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยให้ห้องถิ่นเข้ามาร่วมรับรู้และรับผิดชอบต่อการพัฒนา ท้องถิ่นของเขาเอง ลักษณะสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่นมีอยู่หลายประการ

1. เป็นหลักสูตรที่สอดแทรกคำอธิบายหรือสอดแทรกใน โครงสร้างรายวิชา บังคับเลือก หรือเลือกเสรี

2. มีเนื้อหาสอดคล้อง และเป็นไปตามสภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคมของแต่ละ ท้องถิ่น โดยเฉพาะ

3. มีวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระชี้นำให้เห็นถึงปัญหาและความต้องการของ นักเรียน ผู้ปกครองและประชาชน ในแต่ละท้องถิ่น

4. มีเนื้อหาสาระสัมพันธ์สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรที่มนุษย์ สร้างขึ้น ทรัพยากรมนุษย์ แผนและแนวโน้มของการพัฒนาท้องถิ่น

5. มีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นให้นักเรียน ได้ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นฐานในการ พัฒนาชีวิต เศรษฐกิจและสังคมของแต่ละท้องถิ่น

6. มีวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระสนองความต้องการของนักเรียนเฉพาะกลุ่ม โดย เฉพาะในการส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการและอาชีพ

7. มีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนรู้จักสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเองรักท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น

สรุปได้ว่า สาเหตุที่ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาที่ผ่าน มาไม่สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่แท้จริงของผู้เรียนจึงเปิด โอกาสให้โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้อง กับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นให้มากที่สุด และเปิดโอกาสให้ผู้ใช้หลักสูตร ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น สามารถ ปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมเนื้อหา เอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้เรียน มีความรู้ ประสบการณ์ ที่จะนำไป พัฒนาตนเอง ครอบครัว และสังคม ตลอดทั้งส่งเสริมความนัก ความสามารถพิเศษ และ ความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและท้องถิ่น

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยภายในประเทศ

สุมาลี ศรีพุทธธrinทร์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอน ผู้บริหารและกรรมการ โรงเรียนระดับประถมศึกษาต่อการพัฒนาวิชาชีพตามความต้องการของชุมชนตามแผนปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนระดับประถมศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอน ผู้บริหารและกรรมการ โรงเรียนระดับประถมศึกษามีความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพตามความต้องการของท้องถิ่น โดยส่วนรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากและไม่แตกต่างกัน

เสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในโครงการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาในจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในด้านการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร โดยรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลาง โดยโรงเรียนระดับประถมศึกษาขนาดใหญ่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนโรงเรียนระดับประถมศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กมีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

สุพิเศษ สมศรี (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน และมีข้อสังเกตว่า ด้านที่มีการปฏิบัติตามมากเป็นอันดับแรก คือ การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติเป็นอันดับสุดท้าย คือ การจัดทำกิจกรรมวิชาชีพ ทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยรวมพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้น ด้านการจัดการ ด้านที่มีปัญหามากเป็นอันดับแรก คือ ด้านวัสดุ อุปกรณ์และอาคารสถานที่ ส่วนด้านที่มีปัญหาเป็นอันดับสุดท้าย คือ ด้านการจัดการ

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีผู้เสนอแนะมากที่สุดของแต่ละด้าน ดังนี้ ควรส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมสัมมนาเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ควรส่งเสริมให้นำวัสดุ อุปกรณ์ที่เป็นทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ลดขั้นตอนการใช้

จ่ายเงินงบประมาณ ความมีการจัดอบรม สัมมนาให้ความรู้แก่ครุภี่กวักการใช้และการพัฒนาหลักสูตร

ยุทธนา อุทโท (2543 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่องการสานกระดับข้าว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยปรากฏว่าได้หลักสูตรท้องถิ่นที่มีความเหมาะสมสมสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น แนวการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน โดยหลักสูตร ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ เจตคติ และทักษะกระบวนการ และต้องมีการปรับปรุง เพิ่มเติมในเรื่องอัตราเวลาเรียนและจัดให้มีกิจกรรมฝึกทักษะกระบวนการ

ธิดารัตน์ พิมพ์ศรี (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความต้องการและสภาพปัจจุหา การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าโรงเรียนระดับ ประถม ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชายและมีอายุอยู่ระหว่าง 46-55 ปี ภูมิการศึกษาปัจจุหาศรี มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 21 ปี มีความเห็นในเรื่องความต้องการและสภาพปัจจุหา การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาระดับประถมศึกษา ดังนี้

ความต้องการในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ระดับประถมศึกษาโดยใช้โรงเรียนระดับประถมศึกษาและชุมชนเป็นศูนย์กลาง อยู่ในระดับ ความต้องการมาก การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในโรงเรียนระดับประถม ศึกษาระดับประถมศึกษา ด้านบุคลากร ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านงบประมาณ และด้านการจัด การมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ทัศนีย์ ทองไชย (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยสภาพและแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี

ผลการวิจัยพบว่า หัวหน้าโรงเรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ มีความเห็น สนับสนุน ในเรื่อง สภาพและแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียน การสอนวิชาสังคมศึกษา ดังนี้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มีการสนับสนุนอยู่ระดับ ปานกลางภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่างมนุษย์กับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับประสบการณ์ มีการสนับสนุนอยู่ในระดับมาก ถึง ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับประสบการณ์ มีการสนับสนุนอยู่ในระดับมาก

สุเมศว์ พรมมินทร์ (2544 : บพคดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดคระปี พลการวิจัย พนว่า

1. ระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพได้มาตรฐาน และด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสารกับองค์กรภาครัฐ และเอกชนเพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิชาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและห้องถินที่อยู่ในระดับมาก

2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านความเห็นชอบในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศชายจะมีการปฏิบัติงานมากกว่าเพศหญิง

สุกิจ ชาญพิทยา (2545 : บพคดย่อ) ได้ทำการวิจัย การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรห้องถินในโรงเรียนระดับประถมศึกษาประถมศึกษา ในเขตปฏิบัติการทางการศึกษา 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัย พนว่าโรงเรียนระดับประถม ศึกษาประถมศึกษา ได้มีการพัฒนาหลักสูตรห้องถินทุกโรงเรียนระดับประถมศึกษา โดยมีการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน ปรับปรุงและจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ ทำให้นักเรียนเกิดความรักและผูกพันกับห้องถิน หลักสูตรที่โรงเรียนระดับประถมศึกษาได้พัฒนาขึ้น “มาก” คือกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรห้องถินอยู่ระดับ “ปานกลาง” เรียงตามลำดับคือ ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ สถานที่ ด้านบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องและด้านการจัดการ ความต้องการในการพัฒนา หลักสูตรห้องถิน อยู่ในระดับ “มาก” เรียงตามลำดับคือ ด้านบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านครุภัณฑ์ อุปกรณ์ สถานที่ ด้านการจัดการและด้านงบประมาณ

สมเกียรติ ดวงจันทร์ธิ (2545:บพคดย่อ) ได้ทำการวิจัย ความรู้ ความเข้าใจใน การปฏิรูปการศึกษาด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน โดยเน้นการพัฒนาหลักสูตรห้องถิน ของครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พลการวิจัย พนว่า

1. ครูในสังกัดสำนักงานการประ同胞ศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ร้อยละ 30.64 มีความรู้ความเข้าใจตามเกณฑ์เพื่อจำแนกความรู้ความเข้าใจ การปฏิรูปการศึกษาด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน โดยเน้นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และร้อยละ 60.35 มีความรู้ความเข้าใจต่างกว่าเกณฑ์เพื่อจำแนกความรู้ความเข้าใจโดยมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด เกี่ยวกับประเด็นหลักสำคัญการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามลำดับ มีความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุดคือ ปัจจัยพื้นฐานที่ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น

2. ครูในสังกัดสำนักงานการประ同胞ศึกษาจังหวัดมหาสารคาม มีบทบาทหน้าที่ทางการศึกษาในโรงเรียนระดับประ同胞ศึกษาแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิรูปการศึกษาด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน โดยเน้นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกัน โดยมีรายสำคัญที่ระดับ .05 ห้องนี้เนื่องมาจาก สาเหตุความแตกต่างทางด้านโอกาส ลักษณะงานในหน้าที่ที่ปฏิบัติในโรงเรียนระดับประ同胞ศึกษา และความมั่นคงทางอาชีพซึ่งผู้บริหารและครูผู้ปฏิบัติหน้าที่การสอนมีความแตกต่างกันครูในสำนักงานการประ同胞ศึกษาจังหวัดมหาสารคามที่มีอาชญากรรมแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิรูปการศึกษาด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน โดยเน้นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไม่แตกต่างกันเนื่องจากครูแต่ละกลุ่มช่วงอาชญากรรม อยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมในพื้นที่ซึ่งมีข้อจำกัดและปัจจัยแวดล้อมที่คล้ายกัน ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบเดียวกัน ระดับความรู้ความเข้าใจจึงไม่แตกต่างกัน

พิธิต เครื่อน้ำคำ (2545 : บพคดย่อ) ได้ศึกษา การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประ同胞ศึกษา : กรณีศึกษาสำนักงานการประ同胞ศึกษา อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประ同胞ศึกษาโดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายค้าน พนว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านที่มีการปฏิบัติมากเป็นอันดับแรก คือ การกำหนดคุณค่าทางคุณค่าการเรียนรู้ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติเป็นอันดับสุดท้าย คือ การจัดทำคำขอธินายรายวิชา

2. ปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประ同胞ศึกษา โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายค้าน พนว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากทุกด้านยกเว้น ด้านการจัดการที่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีปัญหามากอยู่ในอันดับแรก คือ

ด้านวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ ส่วนด้านที่มีปัญหาเป็นอันดับสุดท้าย คือ ด้านการจัดการ

อนุสรณ์ พุทธกุล (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านโพธิ์ท่าเมือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษาโรงเรียนบ้านโพธิ์ท่าเมือง พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนบ้านโพธิ์ท่าเมือง ไม่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกรรมการศึกษาหาความรู้และทำความเข้าใจเรื่องการกำหนดนโยบาย การวางแผน และการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ไม่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำร่างนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา และไม่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกรรมการพิจารณากำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา เมื่อได้ดำเนินการพัฒนาแล้ว พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนได้ร่วมกันศึกษาหาความรู้ และทำความเข้าใจเรื่องการกำหนดนโยบาย การวางแผน และการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจากเอกสารจากการศึกษาอยู่ในโรงเรียนเด่นและการให้ความรู้ของวิทยากรในการอบรม จึงได้ร่วมกันเป็นคณะกรรมการในการจัดทำร่างนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ตามกระบวนการจัดทำแผนกลยุทธ์ ๕ ขั้นตอน คือ การศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียน การประเมินสถานภาพของโรงเรียน การจัดวางทิศทางของโรงเรียน การกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงาน และการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ และได้ร่วมกันพิจารณากำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

พัลลภ มหาพิwa (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนบ้านวังกุ่ม อำเภอบ้านเยว่า จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนในเขตบริการของโรงเรียน ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนก่อนข้างน้อย เนื่องจากมีแนวคิดว่า การจัดการศึกษาให้กับบุตรหลานในชุมชนเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของทางโรงเรียนและทางราชการแต่เพียงฝ่ายเดียว และการขาดโอกาสที่เอื้ออำนวยในการศึกษา ส่งผลทำให้ไม่เกิดขึ้น และไม่มีความมั่นใจที่จะมาสนับสนุนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่วนใหญ่ชุมชนให้การสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียน ตามที่โรงเรียนขอความร่วมมือเป็นบางครั้ง บางคราวเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ชุมชนส่วนมากยังมีความต้องการและมีความมุ่งมั่นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เนื่องจากเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยตรง ประกอบกับการได้รับข้อมูลข่าวสาร ทำให้มีความตระหนักร่วมกัน การจัดการศึกษาเป็นเรื่องของทุก ๆ คนในชุมชน โรงเรียนเป็นโรงเรียนของชุมชนอย่างแท้จริง จึงต้องเริ่มต้นจากการสร้างความยินดี กลุ่มผู้ร่วมศึกษาคืนค่าวิจัย ได้ตกลงร่วมกัน หาแนวทางสร้างความร่วมมือในการจัดการศึกษาโดยการจัดทำแผนพัฒนาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนบ้านวังกุ่มซึ่งเพื่อเป็นกิจกรรมหลักในการดำเนินงานที่ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการ สะท้อนให้เห็นว่า แนวทางที่ชุมชนให้ความร่วมมือเป็นวิทยากรให้ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ในท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนด้านวิชาการในการจัดการศึกษา ชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาคืนค่าวิชาความรู้ และการฝึกปฏิบัติจริงในชุมชนและการนำภูมปัญญาในชุมชน เพื่อจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น มาจัดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน กลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โดยเลือกเนื้อหา จัดสร้างกระบวนการวิชาใหม่ ที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ชุมชนมีความยินดีและสนับสนุนการจัดการศึกษา ส่งผลถึงการพัฒนาสัมพันธภาพที่ดีและมีความร่วมมือกันมากขึ้น

อุภพงษ์ ร่มแก้ว (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบศักยภาพในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการโรงเรียนระดับประถมศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีศักยภาพในการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน
2. ผลการเปรียบเทียบศักยภาพในการจัดการศึกษาพบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ ปรากฏว่าคู่ของผู้บริหารโรงเรียนกับผู้แทนศิษย์เก่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

วิเวียน (Vivian, 1995 : 2118-A) วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและรูปแบบการคิดเรื่องการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ พบว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ช่วยให้การเรียนรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแต่ละท้องถิ่นเพิ่มขึ้น กล่าวคือยังให้ผล สัมฤทธิ์คงเดิมเมื่อนำไปใช้สอนกับท้องถิ่นในลักษณะเดียวกัน การนำไปสอนพบความต่างอย่างมี

นัยสำคัญ ด้านการฝึกอบรม ส่วนด้านเนื้อหา ด้านทักษะ และโดยรวมแตกต่างกัน สำหรับรูปแบบการคิด ด้านความรู้ ความจำ ด้านความเข้าใจ และโดยรวมแตกต่างกัน

บินทซ์ (Bintz. 1996 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรแบบสืบสานสอนสวน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบของหลักสูตรแบบสืบสานสอนสวน ประกอบด้วยองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กัน 4 ประการ คือ

1. การเน้นให้นักเรียนเห็นมโนทัศน์ในแต่ละวิชา

2. วิชานิเวศน์วิทยาที่มโนทัศน์ไม่เด่นชัด ควรพัฒนาในด้านชุดมุ่งหมาย โครงสร้างของหลักสูตรการสอนและการประเมิน

3. วิชาประวัติศาสตร์และสังคมศึกษา ควรพัฒนาเกี่ยวกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบัน

4. วิชาอื่นๆที่มโนทัศน์หลักไม่ชัดเจน ควรพัฒนาในเรื่องความรู้ ความจริงที่ไม่มี การเปลี่ยนแปลงอนิ่ง รูปแบบของหลักสูตรแบบสืบสานสอนสวน ควรอยู่ภายใต้รูปแบบ การสอนปกติเพื่อสนับสนุนและขยายทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีจุดเด่นแตกต่างกัน

เจอร์รี่ อี (Jerry E.1996 : 4254-A) วิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรการออกแบบกราฟิกที่มีประสิทธิภาพ พบร่วมกัน ควรรวมแนวคิดและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบกราฟิกที่จำเป็นทางการศึกษาให้มากที่สุดก่อนดำเนินงานพัฒนาหลักสูตร จากนั้นจึงแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมา ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิก และนักการศึกษา เมื่อดำเนินการพัฒนาหลักสูตรแล้วควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่ทราบโดยทั่วไป ทั้งนี้หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนส่งเสริม ให้ความรู้เกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมและให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรที่หลายฝ่ายให้ ความร่วมมือด้วยทั้งหน่วยงาน องค์กร ห้องคุ้น จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการ จัดการศึกษามากขึ้น

ตราชินคา (Tracinka. 1996 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ผลการกระบวนการเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษาแบบพิเศษที่มีต่อครูผู้สอนและหลักสูตรพบว่าการให้ ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จะส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัด การศึกษาแบบพิเศษมากขึ้น โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารการศึกษา การบริหารงบประมาณ การพัฒนานักศึกษาทางการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตร เป็นต้น นอกจากนี้ ยังส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่าง

โรงเรียนระดับประถมศึกษากับผู้ปกครองและชุมชนท้องถิ่นในทางที่ดี จากผลของการวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาที่ผ่านมาซึ่งไม่สนองตอบต่อสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่แท้จริงของผู้เรียน ทั้งนี้อันเนื่องมาจากปัญหาบุคลากรมีจำนวนจำกัด ทางด้าน ความรู้และปริมาณปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ ปัญหาการขาดการเอาใจใส่คุณภาพของผู้บริหาร และครุพัสดุต่อการนำอาภูมิปัญญาห้องถินมาใช้ในการเรียน การสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ จึงต้องมีการพัฒนาหลักสูตรห้องถิน โดยนำอาภูมิปัญญาของห้องถินมากำหนดเป็น หลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของห้องถิน สภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการครองชีพของชุมชน อันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความรัก หวานແนนและศรัทธาใน ห้องถินของตนอย่างมากยิ่งขึ้น

สมิท (Smith. 1971 : 2377-A ; ถ้างลังใน พิทักษ์ จอมเมือง. 2541 : 27-28) ได้ทำ การศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทของคณะกรรมการศึกษา ในการวางแผนและพัฒนาของมหาวิทยาลัยรัฐนิชิเกน พบว่า สมาชิกของคณะกรรมการศึกษา ผู้บริหาร โรงเรียนและประชาชน มีความต้องการที่จะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ อันจะทำให้เกิดผลสำเร็จในการพัฒนาการศึกษา คณะกรรมการศึกษาจากประชาชน ไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ที่ทางโรงเรียนดำเนินการเพียงฝ่ายเดียวโดยคณะกรรมการไม่ได้มีส่วนรู้เห็นคณะกรรมการศึกษาและผู้บริหาร โรงเรียนเห็นพ้องต้องกันว่า โรงเรียนจะเจริญก้าวหน้าขึ้นไปกว่าเดิม หากคณะกรรมการดังกล่าวได้มีส่วนร่วมในการกิจกรรมต่าง ๆ ของทาง โรงเรียน

มูโกโนโต (Mukoboto. 1982 : 245: A) ได้ศึกษารูปแบบการวางแผนหลักสูตรในประเทศญี่ปุ่น เปียก เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผลกระทบของระบบการจัดการศึกษา ผลการวิจัย พบว่า บทบาทที่กำหนดโดยรัฐบาล ไม่สอดคล้องกับบทบาทของกลุ่มต่าง ๆ ในทางปฏิบัติในการจัดหลักสูตร กลุ่มนบุคคลต่าง ๆ ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรทุกระดับการศึกษา กลุ่มนบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นว่า ครูและผู้นำทางการศึกษาควรจะรับผิดชอบในการสร้างหลักสูตรและการตัดสินใจเลือกใช้หลักสูตร โดยอาศัยข้อมูลจากผู้เรียนและชุมชน และการมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการบริหาร หลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการต่าง ๆ และจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องและมีการพัฒนาชุมชนด้านการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งมีการปฏิรูปการศึกษา

เมอร์ริล (Merrill. 1992 : 358) ได้ศึกษา ปัจจัยด้านองค์กรและสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการปฏิรูปหลักสูตร กรณีศึกษาในการปรับปรุงโรงเรียนในเขตอำเภอ พบว่า ใน การเปลี่ยนแปลงพัฒนาหลักสูตร จะต้องคำนึงถึงปัจจัยองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ลักษณะของเขตพื้นที่ของโรงเรียน ปัจจัยระดับโรงเรียน และปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกโรงเรียน และยังพบว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ในโรงเรียนชานเมือง ยังต้องมีปัจจัยอื่น ๆ อีก เช่น ประวัติชนชั้น ลักษณะของชนชั้น การเมือง ประสบการณ์ของครู การสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ และวัฒนธรรมของโรงเรียน

ธิก้า (Hega. 1992) ได้ศึกษาความพร้อมเพรียงในการให้ความร่วมมือในการศึกษา ความเปลี่ยนแปลงนโยบายระดับภูมิภาคและการประสานงานของพวกขาในการให้ความร่วมมือด้านนโยบายด้านการศึกษา ผลการวิจัย พบว่า นโยบายทางการศึกษาระดับประเทศ ศึกษาและนัดยินศึกษาในแต่ละภูมิภาค แต่ละห้องถันเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม และการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ซึ่งแต่ละห้องถันไม่เหมือนกัน แต่มีลักษณะเด่น เนพาะสำคัญ 2 ประการ คือ นโยบายต้องสัมพันธ์กับนโยบายของระดับประเทศ และมีทั้งการกระจายอำนาจและรวมอำนาจซึ่งขึ้นอยู่กับประชาชนและชนชั้น

คาริสัน (Carison. 1992) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการของครูในการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน โดยการร่วมมือกับบุคลากร ชุมชน นักเรียนและงานด้านธุรการ ครูต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุดเมื่อพวกขา มีความเข้าใจชัดเจนและมีความชำนาญ ไม่มีความแตกต่างด้านขาดของโรงเรียนและจำนวนผู้ต้องการเข้ามา มีส่วนร่วม และผู้บริหารต้องพิจารณาถึงความชำนาญของครูในการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการตัดสินใจ เมื่อครูมีโอกาสเข้ามา มีส่วนร่วม ผู้บริหารควรให้คำแนะนำในการจัดหลักสูตรและการสอน ผู้บริหารควรขอข้อมูลจากครูเพื่อให้เกิดผลดีต่อนักเรียนและการทำงาน ถ้าผู้บริหารต้องการให้ครูมีส่วนร่วมมากขึ้น ควรส่งเสริมให้ครูได้วัสดุการฝึกอบรมอยู่เสมอ

ไรด์เออท์ (Rideout. 1997 : 3348) ได้ศึกษาคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน (School – based Management) ในนิวฟันด์แลนด์และลาบราดอร์ โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนได้เสียทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ

ศึกษาระดับท้องถิ่น โดยส่วนมากดำเนินการโดยการตั้งสถาปัตย์ การจัดทำข้อมูลใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ปกครอง ครู-อาจารย์ ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์ ในด้านงบประมาณ หลักสูตร บุคลากร สถาปัตย์ และปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินงานผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองไม่เคยเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเลย ส่วนครู – อาจารย์ มีบทบาทร่วมในการจัดการศึกษาเพียงเล็กน้อยและในขอบเขตจำกัด ส่วนผู้บริหารมีบทบาทส่วนร่วมมากที่สุด ผู้ปกครองและครู – อาจารย์ มีความต้องการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และร่วมมือในการดำเนินจัดการศึกษาและต้องการให้สถาปัตย์ โรงเรียนทำหน้าที่ให้คำปรึกษาหรือดำเนินการดังกล่าว และต้องการให้มีการปรับปรุงแนวการดำเนินงานโดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้น ตลอดจนต้องการให้มีการกระจายอำนาจในการส่งงบประมาณมายังโรงเรียนโดยตรง ตลอดจนการปรับปรุงหลักสูตรระดับท้องถิ่น

อีแวนส์ (Evans. 2000 : 2120- A) ได้ศึกษาการบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกรณีศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การนำระบบบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนี้ จะช่วยพัฒนาโรงเรียนให้เป็นบวก หากการดำเนินการดำเนินไปตามกระบวนการที่ทุกฝ่ายเข้าใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมและความเชื่อของคนในองค์กรนั้นด้วย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่มีส่วนร่วมกันทั้งโดยรวมและรายด้าน ในการบริหารจัดการศึกษา โดยมีการเปลี่ยนอำนาจหน้าที่การตัดสินใจจากส่วนกลางไปยัง แต่ละโรงเรียน และชุมชน ตลอดทั้งให้ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียน ครู ผู้ปกครอง สมาชิกในชุมชนและในปัจจุบันจะมีตัวแทนนักเรียนร่วมกันเป็นกรรมการด้วย เข้ามายัง การศึกษาพร้อมทั้งมีอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ การที่ผู้มีส่วนได้เสีย มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาจะทำให้โรงเรียนได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด ในด้านการเรียนของผู้เรียนนั้นต้องมีการยึดหยุ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ในด้านการศึกษา การดำเนินการมีส่วนร่วม การพัฒนาหลักสูตร มีการประสานงานและร่วมมือกันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่น มีการจัดการการศึกษาที่หลากหลาย ความเสมอภาคทางการศึกษา

เน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่มาใช้ในการศึกษา มีระดับการปฏิบัติแตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายค้าน โดยมีเป้าหมายเดียวกันคือเพื่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐาน พัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY